

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Petra Konečná

Výživné zletilého dítěte

Diplomová práce

Olomouc 2016

Já, níže podepsaná Petra Konečná, autorka diplomové práce na téma „Výživné zletilého dítěte“, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, správci:

Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc

ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále k zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka Univerzity Palackého, kterou je Informační centrum Univerzity Palackého.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle autorského zákona.

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Výživné zletilého dítěte vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 21. března 2016

.....

Petra Konečná

Tímto bych chtěla poděkovat JUDr. Lence Westphalové, Ph.D. za vedení mé diplomové práce, vstřícný přístup a odborné rady a připomínky.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
1 Úvod	7
2 Charakteristika výživného	9
3 Kritéria pro stanovení výživného	11
3.1 Odůvodněné potřeby oprávněného zletilého dítěte	11
3.1.1 Příprava na budoucí povolání	11
3.1.2 Zájmová činnost a zdravotní stav	12
3.1.3 Vlastní majetek a příjmy	13
3.2 Zvláštní kritérium shodné životní úrovně	14
3.3 Schopnosti, možnosti a majetkové poměry rodičů	15
3.3.1 Schopnosti a možnosti	15
3.3.2 Majetkové poměry	18
3.3.3 Kritérium osobní péče	19
4 Určení výše výživného	21
5 Dobré mravy ve vztahu k výživnému zletilého dítěte	24
6 Trvání a zánik vyživovací povinnosti	27
6.1 Studium zletilého a trvání vyživovací povinnosti	29
6.1.1 Další studium zletilého dítěte	30
6.1.2 Studium „nultého“ ročníku	31
6.1.3 „Věčný student“	32
6.2 Zdravotní postižení zletilého a trvání vyživovací povinnosti	33
7 Soudní řízení o výživném zletilého dítěte	35
7.1 Návrh na zahájení řízení (žaloba)	35
7.2 Zahájení a průběh řízení	36
7.3 Rozhodnutí	39
7.3.1 Změna rozhodnutí z důvodu podstatné změny poměrů	40
7.4 Náklady soudního řízení	41

8	Závěr.....	44
9	Seznam použitých zdrojů.....	46
9.1	Monografie a učebnice	46
9.2	Komentáře.....	46
9.3	Odborné články	47
9.4	Právní předpisy	48
9.5	Judikatura.....	48
9.6	Internetové zdroje.....	49
9.7	Ostatní zdroje	49
10	Abstrakt.....	50
11	Abstract	51
12	Klíčová slova (Keywords).....	52

Seznam použitých zkratek

OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZOR	zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném znění
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
LZPS	usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
ÚS	Ústavní soud
sp. zn.	spisová značka
např.	například
atd.	a tak dále
tzn.	to znamená
tzv.	takzvaně

1 Úvod

Téma kvalifikační práce „Výživné zletilého dítěte“ jsem si zvolila z důvodu nedávné osobní zkušenosti, kdy jsem na základě změny poměrů spojených především s nástupem na vysokou školu požadovala po svém otci, se kterým již dlouhou dobu nežiji ve společné domácnosti, zvýšení výživného, o němž se naposledy rozhodovalo v době, kdy jsem byla nezletilá a navštěvovala 2. ročník gymnázia. Soudní řízení trvalo přibližně dva roky, přičemž otec se mnou přerušil veškeré styky. Tato nepřilíš příjemná situace mě dovedla k tomu, že jsem se rozhodla problematice výživného pro již dospělé dítě podrobněji věnovat ve své diplomové práci.

Problematika výživného je a nadále bude stále velice aktuálním a probíraným tématem jak u laické, tak i odborné veřejnosti. Převážná většina dětí vyrůstá a žije v neúplných rodinách z důvodu rozvodu nebo rozchodu svých rodičů. Otázka výživného pro dítě je pak skutečností, se kterou se v reálném životě střetne každý z nich (dítě, matka, otec), ať už prostřednictvím mimosoudní dohody či cestou soudního řízení. Řízení o výživném pro zletilé dítě je dokonce nejčastějším typem sporného řízení o výživném.¹

S ohledem na fakt, že ani po 1.1.2014, kdy nabyla účinnosti nová právní úprava, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“) dosud nevznikla žádná odborná publikace, která by se komplexně věnovala otázkám souvisejícím s vyživovací povinností rodičů vůči zletilému dítěti, vycházela jsem při psaní této práce především z komentářové literatury prof. Hrušákové, doc. Králíčkové a prof. Švestky, odborných článků v právnických časopisech *Právo a rodina*, *Bulletin advokacie*, *Právní fórum*, *Právní rozhledy*, judikatury českých soudů, ale i starší literatury, která je vzhledem ke kontinuitě právní úpravy nadále využitelná.

Diplomová práce bude systematicky rozdělena do dvou hlavních částí. První část bude pojednávat o hmotněprávní stránce vyživovací povinnosti rodičů k dítěti. Obecně nejprve charakterizují institut výživného, jeho subjekty i okamžik, ke kterému vzniká vyživovací povinnost rodičů k dítěti. Dále budu podrobně analyzovat jednotlivá obecná kritéria, která se vyskytují jak na straně povinného rodiče, tak i oprávněného zletilého dítěte a ovlivňují přiznání a rozsah konkrétního výživného. Pozornost bude věnována také otázce stanovení výše výživného soudem s ohledem na tzv. doporučující ministerské tabulky. Samostatná kapitola bude zaměřena na rozbor negativního předpokladu pro přiznání výživného, a to souladu jednání oprávněného dítěte s principem dobrých mravů, kdy tento vystupuje do popředí právě u zletilého. V souvislosti s trváním a zánikem vyživovací povinnosti poukáži na situace, ve kterých může vyživovací

---

¹ PAVLÍČEK, Tomáš. In ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠMÍD, Ondřej, JURÁŠ, Marek a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, s. 219.

povinnost zaniknout relativně (tzn. za určitých podmínek se znovu obnovit) či absolutně a taktéž se zaměřím na trvání vyživovací povinnosti z hlediska studia a zdravotního stavu zletilého dítěte, přičemž využiji také judikaturu obecných soudů a Ústavního soudu (dále jen „ÚS“).

Druhá část práce se bude věnovat procesně právní stránce tj. soudnímu řízení o výživném zletilého dítěte. Obsahem bude postup od podání žaloby zletilým dítětem, přes průběh řízení v prvním stupni až po vydání rozhodnutí ve věci, včetně jeho změny z důvodu podstatné změny poměrů at' už na straně oprávněného dítěte či povinného rodiče. Poslední kapitola této práce se zaměří na problematiku nákladů soudního řízení a jejich hrazení.

Cílem diplomové práce bude především analýza institutu vyživovací povinnosti rodiče k dítěti, které již nabylo zletilosti a jednotlivých specifik s ní spojených, neboť této problematice není podle mého názoru v současnosti věnována taková pozornost jako je tomu v případě vyživovací povinnosti rodičů k nezletilému dítěti. Rovněž bude cílem upozornit na problematické situace, které mohou nastat v souvislosti s trváním a zánikem vyživovací povinnosti, a to za využití rozhodovací praxe soudů. Zároveň by práce mohla sloužit jako ucelenější zdroj informací pro zletilé dítě, které se rozhodne řešit otázku výživného vůči svému rodiči soudní cestou.

2 Charakteristika výživného

Jak již název diplomové práce napovídá, problematika výživného je jejím hlavním jádrem. Termín „výživné“ se objevuje v mnoha ustanoveních OZ, nicméně jeho legální definici v žádném z nich nenajdeme. Proto se ho pokusila definovat právní teorie i praxe. Výživné nebo lidově také alimenty slouží k „zabezpečování všech odůvodněných potřeb mezi subjekty rodinněprávního statusového poměru.“² Odůvodněnými potřebami se nerozumí pouze výživa v základním smyslu slova, tedy strava, ale také nejrůznější potřeby hmotné (oblečení, bydlení, hygienické potřeby, léky) i nehmotné (kulturní, vzdělávací, sportovní). Výživným se tedy zajišťují všechny nezbytné potřeby pro život vyživovaného člověka.³

Právní úprava výživného je v OZ primárně včleněna do části druhé (rodinné právo), hlavy II (příbuzenství a švagrovství), dílu 2 (poměry mezi rodiči a dítětem), oddílu 3 (rodiče a dítě) a pododdílu 4 (vyživovací povinnost). V tomto pododdíle je upraveno výživné mezi rodiči a dětmi, které je svou povahou nejvýznamnější, dalšími předky a potomky a taktéž i výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce. Naopak výživné mezi manžely a rozvedenými manžely najdeme v hlavě I, která se věnuje manželství. Mimo OZ, v samostatném zákoně o registrovaném partnerství⁴ je upraveno výživné mezi registrovanými partnery a bývalými registrovanými partnery.

Velká většina ustanovení, která se týkají výživného, jsou svou povahou kogentní, nelze se od nich odchýlit, jelikož se nedotýkají jen individuálních zájmů oprávněného, ale sledují i celospolečenský zájem, kterým je zajištění výživy a přežití osob. Výživné nelze převést na někoho jiného ani nepřechází na dědice.⁵

Ačkoliv jsou pojmy výživné a vyživovací povinnost všeobecně užívány ve shodném významu, OZ je od sebe odlišuje v tom smyslu, že výživným chápe samotné peněžité plnění, které poskytuje povinný subjekt a k označení vzájemných práv a povinností mezi subjekty vyživovacího vztahu užívá pojem vyživovací povinnost a tomu odpovídající právo na výživné.⁶

---

² KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1076.

³ Tamtéž, s. 1035.

⁴ Viz § 10 – 12 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ ELISCHER, David. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek II, (§ 655 až 975)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 560.

⁶ ŠMÍD, Ondřej. Pojem výživné a vyživovací povinnost – teoretická východiska a koncepce. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, KORNEL, Martin, VALDHANS, Jiří (eds), *Spisy Právnické fakulty MU č. 473 (řada teoretická), Část V - Právo na výživné v. vyživovací povinnost*. Masarykova univerzita, 2014, s. 128 - 129. Dostupné na <http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2013/05_Pravo_na_vyzivne_v_vyzivovaci_povinnost.pdf>.

Vzhledem k tomu, že výživné lze považovat za rodinněprávní zaopatřovací závazek,⁷ který je založen zákonem, musí mít tento vymezen i okruh osob, které jsou jeho stranami. V případě vyživovací povinnosti rodičů vůči dítěti je OZ nazývá jako „oprávněný“ a „povinný“. Oprávněným subjektem se označuje osoba, která má na výživné právo, tedy dítě. Z právního hlediska je dítětem příbuzný v linii přímé, v prvním stupni příbuzenství,⁸ tzn. nejbližší potomek. Povinným subjektem se rozumí rodič, který je povinen toto výživné dítěti poskytovat. Rodičem dítěte je jeho matka a otec. Vyživovací povinnost k dítěti mají oba dva, ale každý z nich ji nese sám za sebe a u každého se posuzuje samostatně, neboť se v tomto případě nejedná o povinnost solidární.⁹

K tomu, aby ze zákona vznikla vyživovací povinnost, je zapotřebí, aby mezi oprávněným a povinným existoval rodinněprávní vztah. Ten může být založen narozením (u matky), u otce uplatněním některé ze tří domněnek otcovství podle § 776 a násl. OZ nebo na základě osvojení, o kterém rozhoduje soud. Dalším důležitým předpokladem je skutečnost, že oprávněný není schopen se sám živit, resp. je odkázán na výživu ze strany svého rodiče (§ 911 OZ).

S ohledem na skutečnost, že se diplomová práce zabývá problematikou výživného zletilého dítěte, bude se oprávněným subjektem rozumět pouze dítě, které dovršilo osmnáctý rok svého věku a je plně svéprávné (§ 30 odst. 1 OZ). Tam, kde se bude v textu této práce hovořit o invalidním dítěti, bude se jednat taktéž o zletilou osobu.

Podle explicitní úpravy v zákoně se právo na výživné nepromlčuje (§ 613 OZ). Promlčují se však práva na jednotlivá opětuující se plnění, tzn. jednotlivé dávky výživného. Co se týče promlčecí lhůty, její délka obecně činí tři roky. Pokud bylo právo na výživné přiznáno soudem (rozhodnutím orgánu veřejné moci), tak se promlčí za deset let od toho dne, kdy mělo být podle rozhodnutí soudu plněno (§ 640 OZ).

Výživné se plní v pravidelných dávkách, které jsou splatné vždy na měsíc dopředu. Zákon ale umožňuje výjimku, kdy může soud rozhodnout nebo oprávněný s povinným se dohodnout jiným způsobem. Dohoda o jiné než měsíční platbě (např. čtvrtletní, půlroční, roční) výživného je možná mezi oprávněným a povinným, kteří jsou zletilí a svéprávní.¹⁰

---

⁷ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, TELEČEK, Ivo. Výživné v novém občanském zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2014, roč. 2014, č. 3, s. 24.

⁸ ELISCHER, David. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek II, (§ 655 až 975)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 576.

⁹ Tamtéž, s. 577.

¹⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 235.

3 Kritéria pro stanovení výživného

Za situace, kdy se zletilé dítě rozhodne požadovat po jednom ze svých rodičů (případně po obou) výživné soudní cestou, je soud při rozhodování o něm povinen zkoumat určitá obecná hlediska, která se vyskytují jak na straně dítěte, tak i jeho rodičů.

Prvním z nich jsou dle ustanovení § 913 odst. 1 OZ odůvodněné potřeby oprávněného a jeho majetkové poměry, druhým pak schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného. Teprve poté, kdy soud tyto skutečnosti dostatečně pečlivě zhodnotí, může stanovit povinnému rodiči výslednou částku, kterou je povinen dítěti hradit.¹¹

3.1 Odůvodněné potřeby oprávněného zletilého dítěte

S tím jak dítě roste, se logicky mění a zvyšují i jeho potřeby. Potřeby dítěte útlého věku jsou odlišné od potřeb dítěte, které již nabylo zletilosti. Můžeme rozlišovat jednak hmotné, mezi které lze zařadit např. oblečení, studijní materiály, zdravotní pomůcky, sportovní potřeby a nehmotné jako např. vzdělávání, kulturní vyžití a dovolené.¹² Každé dítě je jiné, tudíž i míra jeho potřeb je v konkrétním případě individuální a specifická. Proto je důležité, aby tyto potřeby byly přesně popsány a vyčísleny,^{13,14} neboť každý jednotlivý případ má být soudem pečlivě posuzován, aby tak nedocházelo k určité generalizaci.

3.1.1 Příprava na budoucí povolání

Vzdělání patří k základnímu předpokladu rozvoje každého člověka, proto by se výběru střední a případně pak vysoké školy měla věnovat náležitá pozornost, neboť do značné míry vystudovaná škola ovlivní i výběr pozdějšího zaměstnání.

Dítě, které dovršilo osmnáctý rok věku a nabylo tak zletilosti, zpravidla již ukončilo střední školu a pokračuje, pokud mu to jeho intelektuální schopnosti umožňují, studiem školy vysoké. Mezi oprávněné potřeby studenta vysoké školy lze zahrnout zejména náklady spojené s pořizováním učebnic, skript, kopírováním, stravováním v menze, dopravou a ubytováním na

---

¹¹ SCHINNENBURGOVÁ, Petra, CIDLINA, Václav. K určování výše výživného. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 7, s. 252.

¹² KRÁLÍČKOVÁ, Zdenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdenka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1058.

¹³ SCHINNENBURGOVÁ, Petra, CIDLINA, Václav. K určování výše výživného. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 7, s. 252.

¹⁴ „V žalobě by tedy měl žalobce popsat své měsíční potřeby, jako jsou např. nájemné, telefon, internet, jídlo, drogerie, potřeby pro školu, cestovné, léky, oblečení atd. Pro přehlednost autoři doporučují vypracovat tabulku odůvodněných potřeb. Pokud žalobce tyto výdaje netvrdí a neprokaže, je namístě použít údaje Českého statistického úřadu o průměrné výši životních nákladů dětí podobného věku a v podobném postavení, v jakém je žalobce.“ In SCHINNENBURGOVÁ, Petra, CIDLINA, Václav. K určování výše výživného. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 7, s. 252.

vysokoškolských kolejích, kdy převážná většina studentů nenavštěvuje školu v místě svého bydliště a musí dojíždět i do stovky kilometrů vzdáleného města.

V dnešní době je už v podstatě běžnou realitou vzdělání na soukromých školách, což je obecně vnímáno jako určitý nadstandard, se kterým souvisí i placení školného. Tuto variantu často volí studenti, kteří nebyli na základě přijímacího řízení přijati na veřejné školy nebo považují studium na soukromé škole za prestižnější. Potom by však měly této finančně náročnější alternativě odpovídat i poměry rodičů a soud by měl, v případě žádosti o zvýšení výživného v důsledku nutnosti placení školného, zkoumat, zda tento typ studia odpovídá i životní úrovni rodičů.¹⁵

S tímto souvisí i problém týkající se dospělých dětí, které skončí studium na škole (střední, vysoké), vyživovací povinnost rodičů k nim zanikne a po určitém čase znovu do školy nastoupí s tím, že si studium dokončí či doplní.¹⁶ V praxi se pak nabízí otázka, za jakých okolností lze toto pokračování ještě považovat za přípravu na budoucí povolání a kdy už se jedná o účelové „prodlužování mládí“. K tomu více v kapitole 6.

3.1.2 Zájmová činnost a zdravotní stav

Odůvodněné potřeby jsou významně ovlivněny též zájmovou činností a zdravotním stavem zletilého. Do zájmové činnosti lze zahrnout sportovní i kulturní aktivity. Sportovní mohou být vykonávány na rekreační, případně vrcholové úrovni, s níž jsou pak samozřejmě spojeny i vyšší finanční náklady. Kulturní aktivity jako návštěva divadel, galerií, muzeí, kin, hudebních festivalů a koncertů, jsou taktéž běžnou součástí života mnoha mladých lidí a přispívají k jejich všestrannému rozvoji. I když jsou zejména studentům vysokých škol poskytovány různé studentské slevy, stále se jedná o částky, které nejsou zanedbatelné.

Zvýšené náklady vznikají i v souvislosti se zdravím dítěte, pokud je nuceno pravidelně užívat různé léky, na něž pojišťovna vesměs finančně nepřispívá (např. na alergie, štítnou žlázu), dále se převážně u mladých žen mohou vyskytnout dermatologické problémy, kvůli nimž musí podstupovat různá laserová ošetření a kůry, taktéž výdaje za antikoncepci jsou v dnešní době už zcela běžnou položkou. Rovněž sem můžeme zařadit výdaje za optické brýle, případně kontaktní čočky, které musí být pravidelně vyměňovány. Značné prostředky (cca 15 000 Kč) se také vynakládají např. na ortodontická fixní rovnátka.

---

¹⁵ NOVÁ, Hana. Vyživovací povinnost obávaná i opomíjená. *Bulletin advokacie*, 2008, roč. 2008, č. 1 - 2, s. 35.

¹⁶ Tamtéž.

3.1.3 Vlastní majetek a příjmy

Kromě způsobu přípravy na budoucí povolání, zájmů a zdravotního stavu je rovněž potřeba zohlednit, zda nemá dítě vlastní majetek a vlastní příjmy.

Na základě ustanovení § 912 OZ má nezletilé dítě, které není plně svéprávné, právo na výživné, i když má vlastní majetek, ale zisk z majetku spolu s příjmem z výdělečné činnosti nestačí k jeho výživě. Smyslem úpravy je fakt, že pokud dítě vlastní třeba i značný majetek, který však nepřináší takový zisk, aby z něj uspokojilo své oprávněné potřeby, pak soud k vlastnictví tohoto majetku nepřihlíží, dítě není nuceno jej zpeněžit a právo na výživné trvá.¹⁷

Jak je to ale v případě zletilého svéprávného dítěte? Podle JUDr. Svobody má „zletilé dítě právo na výživu svých rodičů až tehdy, když spotřebuje veškerý svůj aktuálně prodejný majetek.“¹⁸ Zde tedy můžeme vypočítat určitou modifikaci. Pokud zletilé dítě vlastní nějaký majetek, je na místě, aby své potřeby primárně uspokojovalo z tohoto majetku. Teprve až když ho spotřebuje, lze uzavřít (s přihlédnutím k dalším okolnostem), že není schopno samo se živit a má nárok na výživné.¹⁹

Zejména v období letních prázdnin si velká většina studujících dětí, zvláště těch dospělých, přivydělává formou jednorázových či krátkodobých brigád. Povinný rodič v této souvislosti může u soudu namítnout, že příjem z brigády je pro dítě dostačující a tudíž nevidí důvod, aby mu bylo výživné zvýšeno. Podle názoru soudu, se kterým se ztotožňuji, „*ojedinělý příjem dítěte (např. v době školních prázdnin), které se jinak připravuje studiem na budoucí povolání, neovlivňuje zpravidla vyživovací povinnost rodičů.*“²⁰ K příjmům z brigád soudy tedy zásadním způsobem při stanovení výživného nepřihlíží, což je podle mého názoru správné, neboť dítě si většinou najde brigádu z důvodu, aby výdělek použilo na uspokojení nějaké své momentální potřeby (např. koupě nového mobilního telefonu, letní dovolená u moře). Příjem není obvykle zase tak vysoký a navíc pravidelný, aby jím bylo schopno si zaopatřit veškeré své odůvodněné potřeby, tedy aby bylo schopno se samo uživit.

Podle mého názoru by se soud měl zachovat obdobně, i pokud si dítě z důvodu lepšího uplatnění na trhu práce a prohloubení svých znalostí, najde během studia symbolicky placenou praxi v oboru, kterému by se chtělo po skončení školy věnovat. V takovém případě by mi přišlo nespravedlivé, aby na to ještě „doplácelo“ tím, že by se tyto jeho příjmy nějak významně zohledňovaly.

---

¹⁷ ELISCHER, David. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek II, (§ 655 až 975)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 565.

¹⁸ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 124

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. ledna 1968, sp. zn. 6 Co 676/1967.

Prakticky stejná situace nastává i tehdy, jestliže se jedná o příjmy z prospěchového stipendia, které je poskytováno školou, na níž dítě studuje. Pro to, aby mu bylo přiznáno, musí dosáhnout určitých studijních výsledků. Nejedná se o stálý příjem, ale četnost poskytování záleží na úsilí a motivaci dítěte. Jsem toho názoru, že pokud by měl příjem ze stipendia na vyživovací povinnost rodičů vliv, dítě by v takovém případě mohlo ztratit stimul k dosahování co nejlepších výsledků. Za takových okolností by pak existence prospěchových stipendií v podstatě ani neměla smysl.

3.2 Zvláštní kritérium shodné životní úrovně

Kromě obecných hledisek vyjádřených v § 913 OZ se při určování rozsahu výživného pro zletilé dítě ve vztahu k jeho rodičům zohledňuje také zvláštní pravidlo tzv. stejné životní úrovně dítěte a rodičů. Podle ustanovení § 915 odst. 1 OZ má být životní úroveň dítěte zásadně shodná s životní úrovní rodičů a toto hledisko předchází i hledisku odůvodněných potřeb dítěte.

Životní úroveň odpovídá celkové kvalitě a způsobu života jednotlivce. Pro vymezení jejího stupně se zohledňují skutečnosti jako je příjem plynoucí ze zaměstnání, typ bydlení, vybavení domácnosti, kvalita oblečení, vzdělání, způsob trávení volného času atd.²¹

Pokud je úroveň života rodiče, kterému je výživné určováno vysoká (nadstandardní) – což lze usoudit z posouzení výše uvedených hledisek, pak má dítě právo, aby se na ní taktéž podílelo a aby výše výživného odpovídala i nadprůměrným majetkovým poměrům rodiče a nebyla vázána pouze na odůvodněné potřeby, které mohou být nižší. To se podle JUDr. Novotného v praxi promítne tak, že soudy přistupují ke stanovení výživného v řádu desítek až stovek tisíc korun s odůvodněním, že je nutností zachovat takovou životní úroveň, na kterou bylo dítě zvyklé před rozvodem svých rodičů.²²

Nicméně podle aktuálního nálezu ÚS z prosince minulého roku, má i u bohatých rodičů existovat určitá hranice výše výživného, které jsou povinni platit. ÚS řešil případ, kdy bylo otci stanoveno výživné ve výši 100 000 Kč měsíčně a zároveň měl zaplatit dluh, který na výživném činil částku 10 160 000 Kč. Otec poukazoval na fakt, že soudy postupovaly při určení výše výživného mechanicky a nezabývaly se životní úrovní dítěte a jeho nejlepším zájmem. Nezohlednily řádnou péči otce o syna, placení různých vzdělávacích kroužků, časté trávení společných dovolených a obstarávání dalších věcí, o které syn požádá. ÚS zdůraznil, že je správné, aby rodič s nadstandardními příjmy platil tomu odpovídající výživné. Jeho výše by však neměla být přemrštěná, ale měla by se pohybovat v určitých mezích a být smysluplná. I když

---

²¹ ELISCHER, David. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek II, (§ 655 až 975)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 579.

²² NOVOTNÝ, Petr a kol. *Nový občanský zákoník – Rodinné právo*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2014, s. 81.

v ČR není zákonem stanovena maximální výše výživného, měla by se zohlednit tzv. „luxusní hranice“, jejímž cílem je, aby výživné nebylo extrémně vysoké a nepozbylo tak výchovného účelu.²³

Jiná situace nastane v případě, pokud je životní úroveň rodiče průměrná až podprůměrná a dítě požaduje v rámci svých odůvodněných potřeb, aby rodič přispíval na jeho nadstandartní potřeby jako studium v zahraničí, na soukromé škole nebo finančně náročné koníčky (např. hokej, tenis).²⁴ V takovém případě by bylo nespravedlivé po něm žádat, aby tyto potřeby, které nejsou nezbytně nutné pro život dítěte a které lze zajistit jiným odpovídajícím způsobem (např. studium na veřejné škole) platil.

Tím se ostatně zabýval i Krajský soud v Ostravě v rozhodnutí (sp. zn. 13 Co 459/2012), ze kterého plyne, že „*zájmová činnost, byť by byla finančně náročná, důvodem pro zvýšení výživného být nemůže, pokud si její financování rodiče nemohou dovolit, protože životní úroveň dítěte je závislá na životní úrovni rodičů.*“²⁵ Na druhou stranu se nabízí otázka, zda tím nedochází k potlačování seberealizace dítěte, pokud toto má na danou zájmovou činnost zjevný talent, který by mohl nadále rozvíjet a zároveň ho tato činnost naplňuje.

3.3 Schopnosti, možnosti a majetkové poměry rodičů

Neméně důležitým hlediskem při stanovení výživného je i zjištění schopností, možností a majetkových poměrů rodičů. Při jejich hodnocení je podle § 913 odst. 2 OZ třeba také zkoumat, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání, výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika, rovněž se přihlédne k osobní péči rodiče o oprávněného a popřípadě i k péči o rodinnou domácnost (to pouze pokud spolu rodiče dítěte žijí).

3.3.1 Schopnosti a možnosti

Vzhledem k tomu, že za standartní situace má každé dítě dva rodiče, jsou povinni na jeho výživu přispívat jak otec, tak matka. Rozsah výživného není pro oba stejný, bude se lišit s ohledem na jejich individuální schopnosti (věk, vzdělání, výdělečné schopnosti, pracovní zkušenosti, zdravotní stav, fyzická zdatnost) a objektivní možnosti (pracovní příležitosti v daném regionu, nepříznivá situace na trhu práce, vysoká nezaměstnanost v regionu), které nelze osobně

²³ Nález Ústavního soudu ze dne 16. prosince 2015, sp. zn. IV. ÚS 650/15.

²⁴ ANTALOVÁ, Tatiana. Výživné zletilých dětí. *Rodinné právo*, 1999, č. 6, s. 11.

²⁵ KOTRADY, Pavel. Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výše výživného. *Bulletin advokacie*, 2015, roč. 2015, č. 7 – 8, s. 48.

ovlivnit.²⁶ V zásadě by se však rodiče měli podílet na výživném rovnoměrně, tzn. zhruba padesáti procenty.²⁷

Pokud je rodič zaměstnán v pracovním poměru nebo poměru obdobném (dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr), popřípadě v poměru služebním, soud při zjišťování schopností a možností vychází z jeho čistého průměrného měsíčního příjmu, z něhož pak výživné vyměří. Za tímto účelem si vyžádá zprávy od zaměstnavatele, zpravidla za období posledních šesti až dvanácti měsíců před rozhodováním soudu. Podle JUDr. Kovářové je tento časový interval zvolen vhodně, neboť je běžné, že velká většina společností vyplácí svým zaměstnancům výkonnostní prémie jednou ročně a v případě kratšího intervalu by nebyly odměny do celkového příjmu zahrnuty.²⁸

Taktéž je nutné, aby soud přihlédl k různým zaměstnaneckým výhodám jako využívání služebního automobilu, mobilního telefonu, notebooku, poskytování stravenek nebo možnost bydlení ve služebním bytě,²⁹ neboť tyto benefity zaměstnavatel obvykle poskytuje zaměstnanci zdarma. Pro zaměstnance je tato varianta mnohem výhodnější, než kdyby si služby měl financovat sám.

V případech, že se jedná o rodiče - podnikatele, pak zjišťování jeho příjmu nebývá vždy jednoduchou záležitostí, neboť není možné si vyžádat zprávy přímo od zaměstnavatele. Rodič musí vyvinout určitou aktivitu a prokázat soudu své příjmy, předložit podklady a listiny pro zhodnocení majetkových poměrů a umožnit zjistit další skutečnosti, ze kterých bude možné zjistit jeho celkové poměry. Děje se tak na základě daňového přiznání, soupisu zásob, peněžních deníků, výpisu z bankovních účtů, účetnictví atd.³⁰

Ne vždy ale spolupráce rodiče se soudem probíhá hladce. Může se stát, že je rodič pasivní nebo úmyslně zkreslí či zatají některé své příjmy a majetkové poměry (movitý majetek, vlastnictví nemovitostí) a soud objektivně nemá možnost skutečnou výši zjistit. Pro tyto případy zákonodárce zavedl pojistku v podobě nevyvratitelné právní domněnky o výši průměrného měsíčního příjmu, kdy podle § 916 OZ *neprokáže-li v řízení o vyživovací povinnosti rodiče ke dítěti nebo o vyživovací povinnosti jiného předka ke nezletilému dítěti, které nenabýlo plné svéprávnosti, osoba vyživou povinná soudu řádně své příjmy předložením všech listin a dalších podkladů pro zhodnocení majetkových poměrů a neumožní soudu zjistit ani další skutečnosti potřebné pro rozhodnutí zpřístupněním údajů chráněných podle jiného*

---

²⁶ ŠMÍD, Ondřej. In ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠMÍD, Ondřej, JURÁŠ, Marek a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, s. 203.

²⁷ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 136.

²⁸ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014, s. 33.

²⁹ Tamtéž.

³⁰ NOVÁ, Hana. *Vyživovací povinnost obávaná i opomíjená*. *Bulletin advokacie*, 2008, roč. 2008, č. 1 - 2, s. 36.

právního předpisu, platí, že průměrný měsíční příjem této osoby činí pětadvacetinásobek částky životního minima jednotlivce.

Jaké výše tedy dosahuje takto určená částka? Životní minimum jednotlivce činí 3 410 Kč,³¹ tudíž výsledný průměrný měsíční příjem rodiče, který neprokáže své poměry, bude odpovídat 85 250 Kč. Na rozdíl od předchozí úpravy v ZOR, která stanovovala 12, 7 násobek životního minima jednotlivce, je nynější úprava téměř dvakrát tak vyšší. To je přičítáno zejména změně socioekonomických poměrů.³² Dle mého názoru jde o pozitivní změnu, neboť ve výsledku se jedná o částku, která není zanedbatelná a povinného rodiče značně motivuje k tomu, aby se soudem spolupracoval. Ovšem JUDr. Kovářová konstatuje, že v praxi není neobvyklé se setkat s případy, kdy na tomto způsobu výpočtu příjmu rodič profituje, neboť jeho reálný příjem několikanásobně převyšuje částku vypočtenou na základě domněnky.³³

Z dikce § 916 OZ plyne, že domněnku lze aplikovat pouze na vyživovací povinnost rodičů k dítěti, a to jak nezletilému nesvéprávnému, tak i zletilému či jiného předka k nezletilému nesvéprávnému dítěti. Co se týče ostatních druhů vyživovací povinnosti³⁴, tak je domněnka vyloučena.

Na rozdíl od předchozí úpravy v § 85a odst. 1 ZOR, kdy bylo domněnku možno aplikovat pouze na rodiče podnikatele, kterému plynou příjmy z jiné než závislé činnosti, nová úprava sem řadí i osoby, které neprokázaly rozhodné skutečnosti podle § 916 OZ, to znamená i ty, které mají příjmy ze závislé činnosti.

Může nastat i varianta, kdy rodič není vůbec zaměstnán. Pak je nutno posuzovat, zda je tento stav vyvolán objektivními skutečnostmi (rodič nemůže najít práci z důvodu věku, zdravotního stavu, vysoké nezaměstnanosti v místě jeho bydliště) nebo subjektivními skutečnostmi (rodič pracovat nechce a zdůvodňuje to neexistencí pracovních míst v jeho oboru).³⁵

V situaci, kdy jsou důvodem nezaměstnanosti skutečnosti nezávislé na vůli rodiče, a tento je evidován na Úřadě práce, se vyživovací povinnost stanoví na základě příjmu, kterým je příspěvek v nezaměstnanosti.³⁶ To ale neznamená, že by rodič měl být pasivní a spoléhat se na podporu. Naopak se má aktivně pokoušet o hledání práce. Krajský soud v Ústí nad Labem ve

---

³¹ § 2 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

³² ŠMÍD, Ondřej. Rozsah výživného k nezletilému dítěti a určení jeho výše dnes a od 1. 1. 2014. *Rekodifikace a praxe*, 2013, roč. I, č. 7, s. 10.

³³ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014, s. 44.

³⁴ Mezi ně řadíme vyživovací povinnost mezi manželi, rozvedenými manželi, registrovanými partnery, bývalými registrovanými partnery, vyživovací povinnost potomků vůči předkům a výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matky.

³⁵ ELISCHER, David. In ŠVESTKA, Jirí a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek II, (§ 655 až 975)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 578.

³⁶ Tamtéž.

svém usnesení ostatně judikoval, že je třeba zkoumat také reálné možnosti rodiče zajistit si vhodné zaměstnání, i když by se toto např. nacházelo v jiném městě, ale bylo by spojeno s možností ubytování nebo vyhovujícího dopravního spojení.³⁷

Příjem rodiče, který ať už je či není evidován na Úřadu práce a záměrně se práci vyhýbá, se pak stanoví s ohledem na skutečnost, jakého výdělku by teoreticky mohl v rámci svých řádně využitých schopností a možností dosáhnout, kdyby byl zaměstnán.³⁸

Zákon soudu v § 913 odst. 2 věta první také ukládá, aby kromě schopností, možností a majetkových poměrů zkoumal, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání, výdělečné činnosti či majetkového prospěchu, případně zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika. Toto ustanovení zakotvuje tzv. potencialitu příjmu povinného subjektu, která má podle usnesení ÚS „*postihovat ty situace, kdy je rodič, resp. povinný bez prostředků, vyhýbá se práci, a (proto) nemůže a vlastně ani nechce plnit vyživovací povinnost*“.³⁹ V praxi se to projevuje negativním způsobem. Pokud nebude prokázán důležitý důvod, pro který se rodič vzdal výhodnějšího zaměstnání, výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, soud bude vycházet z potencialních příjmů, tj. z takových které by získal, pokud by své schopnosti a možnosti náležitě zužitkoval.

Jestliže se však důležitý důvod prokáže, tak by tento podle JUDr. Elischera neměl být povinnému rodiči na újmu.⁴⁰ Ve vztahu k zaměstnání můžeme rozumět důležitým důvodem zdravotní stav, kdy se např. osoba ocitne na invalidním vozíku a již nemůže pracovat na stejné pozici, dále změnu bydliště, rodinné okolnosti jako rozvod manželství nebo organizační změny v práci.

Pokud by však rodič podnikal aktivity, kterými by ohrožoval plnění své vyživovací povinnosti, např. provozoval hazardní hry ve velkém měřítku, bylo by to možné považovat za podstupování nepřiměřených majetkových rizik.⁴¹

3.3.2 Majetkové poměry

Do roku 1998 hledisko majetkových poměrů výživou povinného rodiče v rodinném právu chybělo. To změnila až velká novela zákona o rodině,⁴² která ho zakomponovala do

---

³⁷ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. června 2003, sp. zn. 10 Co 289/2003. In POLIŠENSKÁ, Petra. *Přehled judikatury ve věcech vyživovací povinnosti rodičů*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 243.

³⁸ ŠMÍD, Ondřej. In ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠMÍD, Ondřej, JURÁŠ, Marek a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, s. 204.

³⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. června 2011, sp. zn. III. ÚS 1303/11.

⁴⁰ ELISCHER, David. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek II, (§ 655 až 975)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 569.

⁴¹ Tamtéž, s. 570.

⁴² Zákon ze dne 3. 4. 1998 č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů.

ustanovení § 96 odst. 1 ZOR. Současná právní úprava na to navazuje v § 913 odst. 1 OZ. Kritérium schopností, možností a majetkových poměrů, není možné zkoumat odděleně, nýbrž se vyžaduje jejich vzájemné posouzení.

Na základě komplexního zhodnocení majetkových poměrů povinného rodiče si soud udělá představu o jeho celkové ekonomické situaci, resp. životní úrovni. To je žádoucí zejména v případě, kdy rodič tvrdí, že disponuje nepatrným příjmem, avšak je zřejmé, že jeho majetkové poměry tomu nenasvědčují.⁴³ Jistou aktivní roli by zde mělo sehrát zletilé dítě (resp. oprávněný), jenž by o poměrech rodiče, po kterém výživné žádá, mělo soudu poskytnout alespoň hrubé informace pro snazší fázi dokazování.⁴⁴

Při zjišťování majetkových poměrů vezme soud v potaz, zda je rodič vlastníkem nemovitého majetku, zda mu z něj plynou nějaké výnosy (např. nájem), cenných movitých věcí (zejména luxusních vozidel, uměleckých děl), cenných papírů, zjišťuje také, jakým způsobem tráví rodič svůj volný čas (např. dovolené několikrát do roka, nákladné sportovní aktivity) atd.⁴⁵

3.3.3 Kritérium osobní péče

Při stanovení výše výživného se také přihlédne k tomu, zda a v jaké míře povinný rodič o oprávněné dítě pečuje (§ 913 odst. 2 věta druhá OZ). Toto kritérium se uplatní nejen u nezletilého, ale i zletilého dítěte. Podle Mgr. Schinnenburgové a Mgr. Cidlíny lze vymezit podíl osobní péče, tzn. vaření dítěti, jeho výchova, poskytování bydlení a zázemí, praní atd. zhruba tímto způsobem:

1. péče o dítě do 3 let až 100 %,
2. péče o dítě do 6 let 90 %,
3. péče o dítě do 12 let 75 %,
4. péče o dítě do 15 let 30 %,
5. péče o dítě nad 18 let 5 %.⁴⁶

Z uvedeného výčtu můžeme dovodit, že vysoká míra osobní péče rodiče o dítě hraje nepostradatelnou roli od okamžiku, kdy se dítě narodí až zhruba po dobu, kdy je žákem sedmé třídy základní školy. V této fázi vývoje je dítě plně odkázáno na své rodiče a jejich povinností je se o dítě náležitě starat a zajistit mu všestranný rozvoj. Zpravidla tak činí matka, která výkonem

⁴³ ELISCHER, David. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek II, (§ 655 až 975)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 569.

⁴⁴ NOVOTNÝ, Petr a kol. *Nový občanský zákoník – Rodinné právo*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2014, s. 79.

⁴⁵ NOVÁ, Hana. Vyživovací povinnost obávaná i opomíjená. *Bulletin advokacie*, 2008, roč. 2008, č. 1 - 2, s. 39.

⁴⁶ SCHINNENBURGOVÁ, Petra, CIDLINA, Václav. K určování výše výživného. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 7, s. 252.

osobní péče nahrazuje vyživovací povinnost k dítěti, zatímco otec plní svou povinnost ve formě finanční. Čím je dítě starší, tím se s ohledem na jeho věk snižuje potřebnost osobní péče a matka bude výživné plnit z části výkonem a z části finančně.⁴⁷

Pokud se jedná o zletilé dítě, výživné je pouze v minimálním rozsahu nahrazováno výkonem osobní péče a je nutné přihlídnout k tomu, v jaké míře se každý z rodičů na výživném podílí. Žije-li ještě dítě ve společné domácnosti s jedním z rodičů (zpravidla s matkou), tato mu zajišťuje především bydlení, stravování, případně další náklady spojené s běžným životem a zájmovou činností dítěte. Soud pak v řízení přihlíží k tomu, jak velkou částkou se na výživném dítěte podílí matka v porovnání s částkou výživného, kterou platí (by měl platit) otec.

Může nastat ale i situace, kdy je zletilé dítě plně invalidní a z toho důvodu neschopné se jakkoliv o sebe sama postarat. Takové dítě je naprosto závislé na pomoci jiné osoby (v drtivé většině případů rodiče) a v podstatě je výkon osobní péče o něj srovnatelný s výkonem osobní péče o dítě do 3 let.

---

⁴⁷ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: Doplněk, 2006, s. 262.

4 Určení výše výživného

Dobrovolné plnění výživného ze strany rodičů by mělo být jejich samozřejmou povinností. Bohužel tomu tak často není. Zejména pokud jsou rodiče dítěte rozvedeni a druhý z rodičů výživné neplatí vůbec nebo v nedopovídající výši. Co se týče konkrétní výše výživného na dítě, primárně je preferována mimosoudní dohoda. Ne vždy ale tato cesta vede k úspěchu a ve většině případů je proto nutné se obrátit na soud, který o výživném pro dítě rozhodne. Na rozdíl od nezletilého, může soud o výživném pro zletilé dítě rozhodnout pouze na základě jeho návrhu (k tomu více v kapitole 7.1).

Stanovení výše výživného není jednoduchou záležitostí. Pro české soudce je náročnější v tom směru, že naše právní úprava v OZ není založena na tzv. objektivizaci výživného. To znamená, že zákon nezná vzorečky, tabulky pro výpočet výživného či institut minimálního nebo maximálního výživného, jimiž by se soudci museli při rozhodování o výživném a jeho výši řídit.⁴⁸

Soudy vychází z výše rozebraných kritérií možností, schopností a majetkových poměrů povinného na jedné straně a odůvodněných potřeb a majetkových poměrů oprávněného dítěte na straně druhé. Tato obecná úprava tudíž ponechává soudci prostor, aby každý případ posuzoval individuálně, zkoumal všechny jeho okolnosti a subjektivně určil odpovídající výživné.⁴⁹

Z důvodu jisté nepředvídatelnosti soudního rozhodování a odlišného stanovení výše výživného ve skutkově shodných případech se Ministerstvo spravedlnosti v roce 2010 pokusilo o objektivizaci výživného tím, že vytvořilo materiál Doporučená výchozí rozmezí pro stanovení výše výživného za účelem sjednocení rozhodovací praxe soudů v otázkách výživného pro nezaopatřené děti,⁵⁰ jehož součástí je tabulka pro stanovování výše výživného. Jedná se nicméně o tabulku, která má pouze doporučující charakter. Není pro soudce při rozhodování závazná. Mohou ji využít, ale také nemusí. Inspiraci Ministerstvo spravedlnosti čerpalo především z německé a rakouské právní úpravy.⁵¹

Tabulka zohledňuje věk dítěte a v závislosti na tom určuje díl z příjmu⁵² povinného rodiče připadající na výživné. Nelze ji použít ve specifických případech, kdy má povinný více jak tři vyživovací povinnosti nebo nestandardně vysoký čistý příjem. Procentuální rozmezí umožňuje zohlednit konkrétní okolnosti daného případu (např. vyšší výdaje na zdravotní stav dítěte).⁵³

⁴⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdenka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 207.

⁴⁹ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci*. Praha: Leges, 2014, s. 31.

⁵⁰ Dostupné z <http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=6223&d=315516> (30.1.2016).

⁵¹ KOTRADY, Pavel. Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výše výživného. *Bulletin advokacie*, 2015, roč. 2015, č. 7 – 8, s. 48.

⁵² Vychází se z průměru čistého příjmu povinného za posledních 6 – 12 měsíců.

⁵³ ŠÍNOVÁ, Renáta. In ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy*. Praha: Leges, 2010, s. 177 – 178.

Doporučující tabulka vypadá následovně. Pro zaměření této práce je relevantní poslední řádek, ve kterém najdeme kategorii zletilých dětí.

VĚK DÍTĚTE	DÍL Z PLATU PŘIPADAJÍCÍ NA VÝŽIVNÉ
0 - 5 let	11 - 15 %
6 - 9 let	13 - 17 %
10 - 14 let	15 - 19 %
15 - 17 let	16 - 22 %
18 a více let	19 - 25 %

54

Účelem tabulky je tedy poskytnout soudu jakési vodítko, které mu pomůže v rozhodování. Pro zletilé dítě, příp. jeho právního zástupce je to zároveň možnost získat orientační představu o výši výživného, kterou by mohlo požadovat.

Problematická situace může nastat v případě, pokud ale oprávněný nemá o poměrech povinného rodiče představu. Nezná výši jeho příjmu ani jeho majetkové poměry. V petitu žaloby však musí uvést konkrétní částku výživného, kterou po povinném požaduje. Pak se ale může stát to, že v průběhu dokazování soudu zjistí, že navrhovaná odhadovaná výše výživného neodpovídá majetkovým poměrům povinného a on mohl požadovat i více. Soud však ve sporném řízení může přiznat maximálně tolik, kolik žalobce v petitu žádá. Mgr. Schinnenburgová a Mgr. Cidlina ve svém článku navrhuje, že by řešením mohlo být podání tzv. víceetapové žaloby, kdy by oprávněné zletilé dítě nejdříve žalovalo na zjištění majetkových poměrů povinného rodiče a následně na výživné.⁵⁵ Otázkou je, zda by pak takové celé soudní řízení netrvalo příliš dlouhou dobu.

Dalším možným řešením by mohla být změna žaloby dle § 95 OSŘ. Žalobce by mohl žalobu změnit tak, že by v petitu požadoval vyšší částku. Ke změně je ovšem nutný souhlas soudu. Pokud by však výsledky dosavadního řízení nemohly být podkladem pro řízení o změněné žalobě, soud změnu nepřipustí. V případě, že by soud změnu nepřipustil, pokračoval by v původním řízení (§ 95 odst. 2 OSŘ).

I když se soudce při rozhodování o výši výživného nemusí řídit doporučujícími tabulkami a jeho rozhodnutí v podstatě závisí na jeho subjektivním uvážení, nelze uzavřít, že by měl při této činnosti naprostou volnost. Každé své rozhodnutí musí řádně odůvodnit, a pokud by se výše

⁵⁴ Doporučující tabulka byla převzata z <http://www.akkovarova.cz/vyzivne.html> (30.1.2016).

⁵⁵ SCHINNENBURGOVÁ, Petra, CIDLINA, Václav. K určování výše výživného. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 7, s. 252.

výživného značně odchylovala od „tabulkového výživného“ a nebyl by pro to zásadní a věcný důvod, mohlo by se jednat o porušení ústavnosti, jak konstatoval ÚS v usnesení ze dne 16. června 2011, sp. zn. III. ÚS 1303/11.

5 Dobré mravy ve vztahu k výživnému zletilého dítěte

S otázkou přiznání výživného úzce souvisí soulad jednání oprávněné osoby s dobrými mravy. Toto hledisko nabývá na významu obzvláště tehdy, pokud soud rozhoduje o výživném pro dospělé, zletilé děti.

Oproti explicitní úpravě v ZOR (§ 96 odst. 2), která stanovila, že výživné nelze přiznat, jestliže by to bylo v rozporu s dobrými mravy, se občanský zákoník o této podmínce ve své části druhé, týkající se rodinného práva, nezmiňuje. Vychází z první – obecné části a to konkrétně z ustanovení § 1 odst. 2 OZ, podle kterého jsou zakázána ujednání porušující dobré mravy a § 2 odst. 3 OZ, kdy výklad a použití právního předpisu nesmí být v rozporu s dobrými mravy a nesmí vést ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění. Dobré mravy jsou tedy chápány jako obecný občanskoprávní princip a není nutné jej výslovně zmiňovat zvláště u každého jednotlivého právního institutu, tzn. i institutu výživného.⁵⁶

Dobré mravy jsou pojem, který je přítomen i v dalších ustanoveních občanského zákoníku (§ 846, § 2072 odst. 1, § 2331, § 2976 odst. 1), ale v žádném z nich nenajdeme jeho definici. Je tomu tak z důvodu, že obsah dobrých mravů se může do jisté míry měnit s ohledem na dané místo (stát), čas a povědomí společnosti o tom, jaké jednání je ještě morální.⁵⁷

Výkladem tohoto neurčitého pojmu se v řadě svých rozhodnutí zabýval i Nejvyšší soud. Podle něj se dobrými mravy míní „*souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou metafyzičnost (neměnnost), vystihující podstatné historické tendence sdílené rozhodující částí společnosti, a mají povahu norem základních.*“⁵⁸ K obdobnému závěru dospěl i ÚS, podle něhož jsou dobré mravy „*souhrnem etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti.*“⁵⁹

To, zda jednání oprávněného subjektu (zletilého dítěte) v otázce přiznání výživného je v souladu nebo rozporu s dobrými mravy, posuzuje v každém konkrétním případě soud. Podle Mgr. Rašovského je relevantní, aby bylo hodnocení založeno na tom, jak dané chování vnímá společnost jako celek, nikoliv pouze jednotlivec.⁶⁰ S tímto se ztotožňuji, neboť je možné, že co jeden člověk ještě považuje za jednání v souladu s dobrými mravy, může se jinému jevit už jako jednání v rozporu s dobrými mravy.

⁵⁶ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 124 – 125.

⁵⁷ Tamtéž, s. 125.

⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2000, sp. zn. 23 Cdo 2060/98.

⁵⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. února 1998, sp. zn. II ÚS 249/97.

⁶⁰ RAŠOVSKÝ, David. Dobré mravy jako kritérium přiznání výživného. *Právní fórum*, 2012, roč. 9, č. 9, s. 423.

V jakých situacích může soud zletilému dítěti, které není schopno samo se živit (k pojmu viz následující kapitola) výživné nepřiznat, příp. odejmout původně přiznané výživné? Obecně tehdy, pokud chování dítěte k výživou povinnému rodiči vykazuje známky naprosté neúcty, arogance a násilí, tedy se zcela vymyká běžnému a žádoucímu vztahu mezi dítětem a rodičem. Můžeme sem zařadit situace, kdy se dítě opakovaně uchyluje k fyzickému násilí vůči rodiči, komunikuje s ním vulgárním způsobem, dopustí se vůči němu úmyslného trestného činu.⁶¹

Soud se ovšem kromě chování dítěte k rodiči zabývá také chováním rodiče k dítěti a toto zohledňuje. Jestliže zjistí, že příčinou vulgárního jednání či fyzického násilí dítěte vůči rodiči je fakt, že dítě bylo těmito stejným vlivům vystaveno nebo je stále vystavováno ze strany povinného rodiče a nežádoucí chování dítěte je tudíž na toto reakcí, soud zpravidla nebude považovat jednání dítěte za natolik závažné, aby mu kvůli tomu nepřiznal výživné.⁶²

Specifickou kategorií jsou studenti, u kterých by se vzhledem k jejich věku dalo předpokládat, že se již osamostatní a budou pracovat, nicméně oni stále studují. U tzv. věčných studentů se kritérium dobrých mravů v souvislosti s požadavkem na přiznání výživného hodnotí zvláště pečlivě.

Zkoumá se především účelnost a smysluplnost studia. Stranou ovšem nestojí ani řádné plnění studijních povinností. Soud musí zohledňovat i to, pokud dítě pravidelně bez vážného důvodu zanedbává docházku, jeho klasifikace je podprůměrná a celkový přístup ke studiu velice laxní. Jak JUDr. Kavalír, soudce Okresního soudu v Hradci Králové konstatuje ve svém článku „U zletilého dítěte se totiž předpokládá, že proti řádnému plnění výživovací povinnosti ze strany rodiče se bude řádným způsobem připravovat na budoucí povolání. Posuzováno z hlediska dobrých mravů je společensky nepřijatelné, aby zletilý potomek očekával a přijímal od svého rodiče výživné v plné výši, když sám neplní ani základní povinnosti studenta své školy.“⁶³

Pokud soud jedná o přiznání výživného pro zletilé dítě, souladnost s dobrými mravy bude posuzovat vždy. Jinak je tomu ale u nezletilého nesvéprávného dítěte, u něhož je třeba postupovat velmi obezřetně. I když se dítě vůči rodiči dopustilo nemravného jednání, kritérium dobrých mravů se uplatní pouze zcela ojediněle, a to s ohledem na princip ochrany zájmů a blaha dítěte zakotvený ve sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte publikované pod č. 104/1991 Sb., kdy převládne potřeba na výživě dítěte před nepřiznáním výživného.⁶⁴

---

⁶¹ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 125.

⁶² Tamtéž.

⁶³ KAVALÍR, Jakub. Neuspokojivé studijní výsledky jako důvod pro zrušení nebo snížení výživného pro zletilé dítě? *Právo a rodina*, 2013, roč. 15, č. 8, s. 7.

⁶⁴ RAŠOVSKÝ, David. Dobré mravy jako kritérium přiznání výživného. *Právní fórum*, 2012, roč. 9, č. 9, s. 425.

Nabízí se také otázka, zda nepřiznáním výživného z výše uvedených důvodů zaniká rodiči jeho vyživovací povinnost k dítěti? Podle JUDr. Svobody tato sama o sobě nezaniká, nýbrž je pozastavena na tak dlouho, dokud nemravné chování dítěte přetrvává.⁶⁵

---

⁶⁵ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 126.

6 Trvání a zánik vyživovací povinnosti

Jak dlouho trvá vyživovací povinnost k dospělému dítěti? Kterým okamžikem končí a já jako povinný nemusím už nadále výživné platit? To jsou časté otázky zejména otců, kteří by se rádi zbavili vyživovací povinnosti vůči svému již zletilému dítěti.

U laické veřejnosti panuje často mylná představa, že vyživovací povinnost trvá do té doby, dokud dítě nedovrší 18 nebo případně 26 let věku. Jistý podíl na tom mohou mít média, která již v minulosti nesprávně informovala, že rodiče mají vůči dětem vyživovací povinnost až do jejich 26 let.⁶⁶ Uvedené věkové hranice ovšem automaticky nemají na zánik vyživovací povinnosti vliv. Pokud dítě dovrší 18 let věku, projeví se tato skutečnost především v oblasti procesního práva, neboť řízení o přiznání nebo zvýšení výživného je možné zahájit pouze na návrh oprávněného zletilého dítěte. Druhá věková hranice je pak významná z hlediska přiznání sociálních dávek, kdy podle § 11 odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, se za nezaopatřeného považuje dítě do 26 let.

OZ nicméně výslovně stanoví, že trvání vyživovací povinnosti není závislé na nabytí zletilosti ani svéprávnosti dítěte (§ 859 OZ) a že výživné lze přiznat, jestliže oprávněný není schopen se sám živit (§ 911 OZ).

K tomu, aby u zletilých vyživovací povinnost nadále trvala, musí být splněna podmínka, že nejsou schopny se samy živit. V praxi se jedná zejména o případy, kdy se stále připravují na své budoucí povolání a tato příprava se jeví jako řádná.⁶⁷

Co se rozumí pod abstraktním pojmem „schopnost dítěte sám se živit“? Výklad nalezneme v judikatuře. Podle ÚS schopnost samostatně se živit znamená, že *„dítě je schopno samostatně uspokojovat všechny své potřeby, a to hmotné, kulturní a další včetně potřeby bytové. Jinými slovy to znamená, že dítě má určitý trvalý příjem finančních prostředků, z něhož své potřeby hraří.“*⁶⁸

Dokud nemá zletilé dítě trvalý příjem, kterým by uspokojovalo své potřeby, je povinností rodičů se o ně starat. Součástí toho je i povinnost zajistit bydlení, kdy *„odepřít zletilým dětem právo na bydlení u rodičů je možné jen v případě, že tyto mají možnost samostatně bydlet anebo v případě, že svého práva zneužívají ve vztahu k těm, kteří jim toto bydlení poskytují.“*⁶⁹

To, zda je dítě schopno se samo živit, musí soud posoudit v každém případě jednotlivě, podle jeho specifík. Dítě totiž nemusí být schopné se samo živit, i když by objektivně mohlo již chodit do práce a mít tak trvalý příjem finančních prostředků. Takovým případem by mohl být

---

⁶⁶ KOUKAL, Josef. Potomek zapsaný na úřadu práce po rodičích už výživné žádat nemůže [online]. Novinky.cz, 28. prosince 2011 [cit. 31. ledna 2016]. Dostupné na <[http://www.novinky.cz/domaci/254616-potomek-zapsany-na-uradu-prace-po-rodicich-uz-vyzivne-zadat-nemuze.html](http://www.novinky.cz/domaci/254616-potomek-zapsany-na-uradu-prace-po-rodicich-uz-vyzivne-zadat-nemuze)>.

⁶⁷ NOVÁ, Hana. Vyživovací povinnost obávaná i opomíjená. *Bulletin advokacie*, 2008, roč. 2008, č. 1 - 2, s. 31.

⁶⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2011, sp. zn. II. ÚS 3113/10.

⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2009, sp. zn. 26 Cdo 257/2008.

zejména student gymnázia po složení maturity, u kterého se předpokládá, že vzhledem ke všeobecnosti studia, bude pokračovat v přípravě na své budoucí povolání na vysoké škole.

Pokud hovoříme o zániku vyživovací povinnosti, literatura rozlišuje dva okamžiky - zánik absolutní a relativní.⁷⁰ Jestliže má vyživovací povinnost zaniknout absolutně, je tato skutečnost vždy spojena se zánikem statusového poměru dítě – rodič, tedy se smrtí oprávněného (zletilé dítě) nebo povinného subjektu (některý z rodičů).⁷¹ Pokud dojde k absolutnímu zániku vyživovací povinnosti v podobě smrti povinného, tato povinnost nepřechází na jeho dědice.

Jakmile dítě nabude schopnosti samo se živit, vyživovací povinnost k němu zaniká relativně. Relativně z toho důvodu, že tento zánik nemusí být definitivní a vyživovací povinnost rodičů k dítěti se může znovu obnovit, pokud někdy v budoucnu dítě schopnost samo se živit ztratí. Pro takové následné obnovení vyživovací povinnosti se také používá termín elasticita práva na výživné.⁷²

Příkladem elasticity může být např. situace, kdy zletilé dítě odmaturovalo na gymnáziu, chtělo pokračovat ve studiu na vysoké škole, nýbrž k němu nebylo přijato, a tak se rozhodlo nastoupit na přechodnou dobu do zaměstnání se záměrem, že se hned následující rok znovu pokusí na vysokou školu dostat, tento jeho pokus se stal úspěšným a dítě začalo řádně studovat.⁷³ V takovém případě se vyživovací povinnost zásadně obnoví.

Ovšem Krajský soud v Ústí nad Labem řešil v roce 2007 případ, ve kterém se zabýval právě časovou prodlevou mezi ukončením středoškolského studia a pozdějším nástupem na vysokou školu a konstatoval, že k obnovení vyživovací povinnosti otce k dítěti nedošlo. Jednalo se o studentku, která nastoupila do zaměstnání ihned po skončení svého studia na střední ekonomické škole. Touto skutečností došlo k relativnímu zániku vyživovací povinnosti, neboť již mohla samostatně uspokojovat své potřeby, tedy získala schopnost se sama živit. Po čtyřech letech od ukončení střední školy se dostala na vysokou školu a začala studovat umělecký obor. Následně požadovala po otci výživné. Krajský soud dospěl k závěru, že mezi jednotlivými studii byl příliš velký časový odstup a obor vysoké školy nenavazuje svým zaměřením na vystudovanou střední školu, tím pádem se spíše jedná o studium ze záliby než o prohloubení již získaných znalostí. Potvrdil tedy rozsudek soudu prvního stupně, který žalobu zamítl.⁷⁴

---

⁷⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 397.

⁷¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 209.

⁷² SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 126.

⁷³ Tamtéž, s. 126 – 127.

⁷⁴ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 19. listopadu 2007, sp. zn. 10 Co 188/2007.

Pokud dojde k delší časové prodlevě mezi středoškolským a vysokoškolským studiem, je vždy nutné, aby soud pečlivě posuzoval okolnosti každého případu. Nelze zevšeobecnit, že po čtyřech letech od ukončení středoškolského studia se vyživovací povinnost automaticky neobnovuje.

Důvod pro obnovení povinnosti rodičů vyživovat dítě nemusí být nutně spojen se studiem. V průběhu života může dojít i k velice nepříjemné situaci, kdy se zletilé a již pracující dítě nějakou dobu samostatně živí, není odkázáno na své rodiče, ale po čase jej postihne vážný úraz nebo nějaká těžká nemoc, která mu zabrání v tom, aby nadále vedlo dosavadní způsob života a vykonávalo svoji práci.⁷⁵ Většinou se jedná o dočasnou, v horším případě trvalou invaliditu (např. upoutání na kolečkové křeslo, případně lůžko a neschopnost se o sebe sama postarat).

Zde je naprosto na místě, aby se vyživovací povinnost obnovila. Jsem toho názoru, že pokud se stane dítě invalidní, rodina a především rodiče, případně partner dítěte jsou těmi nejbližšími lidmi, které v takové situaci má. Mělo by tak být jejich jakousi lidskou povinností poskytnout dítěti psychickou a především finanční podporu a mít zájem na tom, aby se pokud možno v budoucnu zase mohlo nějakým způsobem alespoň částečně samo o sebe postarat.

V následujících podkapitolách se budu věnovat rozboru soudních rozhodnutí, které jsou relevantní z hlediska trvání vyživovací povinnosti ke zletilému dítěti.

6.1 Studium zletilého a trvání vyživovací povinnosti

Pravděpodobně nejčastěji diskutovanou a rozebíranou otázkou v souvislosti s trváním, resp. zánikem vyživovací povinnosti ke zletilému dítěti je jeho příprava na budoucí povolání prostřednictvím studia. Obecně platí, že vyživovací povinnost ke studujícímu dítěti trvá až do řádného ukončení studia na střední či vysoké škole.

K tomu, aby dítě získalo schopnost samo se živit a uspokojovat tak všechny své odůvodněné potřeby, je žádoucí, aby získalo ucelené vzdělání, na základě něhož najde uplatnění na trhu práce. To by především mělo být i v zájmu rodičů, kteří by své děti měli během studia podporovat a vytvořit jim podmínky a zázemí pro jeho úspěšné absolvování. Ve fungujících rodinách, kde rodiče žijí pohromadě, to obvykle nečiní žádný problém, ovšem v případě, kdy jsou rodiče rozvedeni a jednomu z nich (v drtivé většině případů otcí) je vyživovací povinnost stanovena soudním rozhodnutím, vznikají spory o to, jestli si studiem dítě pouze tzv. neprodlužuje mládí, jestli je studium účelné atd.

---

⁷⁵ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Trvání vyživovací povinnosti z hlediska dobrých mravů. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, KORNEL, Martin, VALDHANS, Jiří (eds), *Spisy Právnické fakulty MU č. 473 (řada teoretická), Část V - Právo na vyživné v. vyživovací povinnost*. Masarykova univerzita, 2014, s. 108. Dostupné na <http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2013/05_Pravo_na_vyživne_v_vyživovací_povinnost.pdf>.

Může se stát, že dítě začne po střední škole studovat ještě školu vysokou. Tato skutečnost pak bude mít ten následek, že se povinnému rodiči placení alimentů o značnou dobu prodlouží.

Otcové se tak často soudní cestou domáhají zániku své vyživovací povinnosti a argumentují nejrůznějšími důvody, aby již nadále nemuseli na své zletilé dítě platit. Sporné situace mohou nastat, jak při studiu vysoké školy, tak další střední školy.

Na tomto místě bych chtěla podotknout, že judikatura k trvání vyživovací povinnosti, která bude níže zmíněna, sice vychází ze zrušené právní úpravy v ZOR, nicméně je použitelná i za účinnosti nového občanského zákoníku, jelikož na ustanovení § 85 odst. 1 ZOR obsahově navazuje ustanovení § 911 OZ.

6.1.1 Další studium zletilého dítěte

ÚS se před šesti lety ve svém nálezu vyjádřil k právu zletilého dítěte na výživné v případě prohlubování jeho kvalifikace. Jednalo se o situaci, kdy stěžovatel složil maturitní zkoušku na střední škole pro knihkupce a následně byl přijat do 1. ročníku na konzervatoř, kde se věnoval oboru hra na kontrabas. Otec stěžovatele se v řízení před soudem prvního stupně žalobou domáhal zrušení své vyživovací povinnosti. Soud prvního stupně žalobu zamítl, ovšem odvolací soud vyživovací povinnost zrušil a ve svém odůvodnění uvedl, že stěžovatel již ukončil své vzdělání vykonáním maturitní zkoušky, je schopen se sám žít a proto je irelevantní, že se rozhodl pokračovat ve studiu další střední školy a především si zvolil obor, který na jeho dosud dosažené vzdělání nenavazuje a nerozvíjí jej. Stěžovatel s tímto nesouhlasil, tvrdil, že se hře na kontrabas věnuje od malička, paralelně při studiu na střední škole pro knihkupce studoval také základní uměleckou školu a i v profesním životě by se chtěl ubírat tímto směrem. ÚS konstatoval, že se v tomto případě nejednalo o situaci, kdy by studium další střední školy žádným způsobem nenavazovalo na předchozí vzdělávání. Pro studium na konzervatoři je totiž zapotřebí absolvovat specifickou přípravu, která probíhá souběžně se studiem běžné školy. Tuto přípravu stěžovatel absolvoval, byl přijat ke studiu na konzervatoři, a proto je žádoucí preferovat zájem na zvýšení kvalifikace zletilého dítěte. Napadený rozsudek odvolacího soudu proto zrušil.⁷⁶

V podobných případech by soudy neměly postupovat formalisticky a bez dalšího uzavřít, že studium druhé střední školy, která svým zaměřením nenavazuje na předchozí vystudovanou střední školu, odůvodňuje zánik vyživovací povinnosti. Mělo by se především hodnotit, jaké má dítě ke studiu vlohy, zda je nadané, zda se takovému oboru věnovalo i ve svém volném čase, atd.

Vyživovací povinnost podle ÚS také trvá za situace, kdy zletilé dítě v řádném termínu nesloží všechny části maturitní zkoušky, připravuje se na další nejbližší opravný termín a v této

---

⁷⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 7. dubna 2010, sp. zn. II. ÚS 2623/09.

době zároveň navštěvuje kurz cizího jazyka. V tomto případě zletilá stěžovatelka podala ústavní stížnost, v níž namítala porušení čl. 36 odst. 1 a 32 odst. 1 a 4 Listiny základních práv a svobod (dále jen „LZPS“) a domáhala se zrušení rozsudku odvolacího soudu, který změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že zrušil otcí stěžovatelky jeho vyživovací povinnost k ní. ÚS v této věci konstatoval, že byť stěžovatelka nesložila maturitní zkoušku v řádném termínu, nelze s touto skutečností automaticky spojit zánik vyživovací povinnosti. Podle ÚS šlo v případě stěžovatelky o soustavnou přípravu na budoucí povolání, neboť navštěvovala jazykový kurz a zároveň se připravovala na dokončení maturitní zkoušky. Odvolací soud se opíral pouze o § 1 vyhlášky č. 322/2005 Sb., o dalším studiu a nesprávně dovodil, že stěžovatelka řádně nepokračovala v přípravě na budoucí povolání, neboť nevykonala maturitní zkoušku v tom roce, ve kterém zahájila studium jazykového kurzu. Odvolací soud primárně ne vycházel z ustanovení § 85 ZOR, podle kterého vyživovací povinnost rodičů k dětem trvá do té doby, dokud děti nejsou schopny se živit, ale opíral se pouze o výše zmíněnou veřejnoprávní vyhlášku. Nezabýval se tím, zda se stěžovatelka v mezidobí připravovala na své budoucí povolání, zda byla schopna se sama živit nebo jestli měla jiné příjmy. ÚS shledal porušení zmíněných článků LZPS a rozsudek odvolacího soudu zrušil.⁷⁷

6.1.2 Studium „nultého“ ročníku

V této souvislosti bych si dovolila zmínit i osobní zkušenost, kdy se můj otec taktéž dožadoval zrušení vyživovací povinnosti vůči mé osobě, a to za období od 1.9.2010 do 30.8.2011, kdy jsem studovala v programu celoživotního vzdělávání na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci tzv. nultý ročník, neboť jsem se na základě přijímacích zkoušek nedostala do řádného studia oboru Právo. Tuto alternativu jsem využila z důvodu, že jsem o studium práv měla velký zájem. Jednalo se o prezenční formu studia, která svými předměty plně korespondovala s předměty v řádném studiu 1. ročníku magisterského oboru. Po úspěšném absolvování programu a splnění podmínky váženého studijního průměru do 1,8 jsem pokračovala již v řádném studiu 2. ročníku.

Otec svoji argumentaci stavěl na tom, že studium nultého ročníku není řádným studiem, jedná se pouze o přípravný kurz, kdy mi ani ze zákona nenáležel statut studenta, a tudíž po něm nelze spravedlivě požadovat, aby mi po tuto dobu poskytoval výživné, jelikož jsem řádně nestudovala a byla jsem schopna se s ohledem na rozsah výuky živit sama. Soud mu v tomto nedal za pravdu a vyživovací povinnost nezrušil. Konstatoval, že pro rozhodování o výživném zletilého dítěte není rozhodné, zda studuje a při tomto studiu nemá statut studenta, který

---

⁷⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 24. listopadu 2009, sp. zn. II. ÚS 2155/09.

navazuje na jiné předpisy, než na zákon o rodině. U tohoto konkrétního případu totiž bylo rozhodné, že jsem „neztratila“ žádný rok studia na Právnické fakultě, když bylo v řízení prokázáno, že jsem po ukončení nultého ročníku nastoupila přímo do 2. ročníku. Proto soud uzavřel, že jsem se průběžně po celou tuto dobu připravovala řádně na své budoucí povolání a výživné mi náleží.

6.1.3 „Věčný student“

Převážná většina těch, kteří jsou přijati na střední nebo vysoké školy mají v úmyslu studium řádně absolvovat a především úspěšně dokončit. Existují ale i výjimky. Takoví mladí lidé studium školy zneužívají k tomu, aby si tzv. prodloužili mládí a zároveň mohli být stále živeni svými rodiči, neboť spoléhají na to, že vyživovací povinnost k nim trvá tak dlouho, dokud jakýmkoli způsobem studují a tudíž se nejsou schopni sami žít.

Problematika „věčných studentů“ je aktuálním tématem. Věnuje se jí pozornost nejen v odborných časopisech,⁷⁸ ale i tuzemských internetových médiích.⁷⁹ Na podzim roku 2014 vynesl ÚS zásadní verdikt, kdy student - zletilé dítě nemá nárok na výživné od rodiče z důvodu, že podmínky pro trvání vyživovací povinnosti nebyly splněny.

Šlo o zletilého triadvacetiletého studenta, který po ukončení učebního oboru bez maturity začal studovat již druhou střední školu (obchodní akademii), která svým zaměřením nenavazovala na předchozí učební obor, a navíc se jednalo o školu soukromého typu, na níž se platilo školné. Student se po svém otci, se kterým nežil, domáhal prostřednictvím žaloby zvýšení výživného a u obecných soudů uspěl. Otec následně podal ústavní stížnost a namítal, že nesouhlasí s trváním vyživovací povinnosti vůči synovi, natožpak se zvýšením výživného. Podle něj syn nevykonává řádnou přípravu na budoucí povolání, když opakovaně studuje střední školu, má tristní docházku a dosahuje velice podprůměrných studijních výsledků. ÚS uvedl známý fakt, že dosažení zletilosti sice samo o sobě nemá vliv na trvání vyživovací povinnosti, nicméně u zletilého dítěte (na rozdíl od nezletilého) lze již očekávat, že vyvine určité vlastní úsilí, aby se uživilo samo. Tomu však mohou bránit určité skutečnosti jako například právě studium. Proto se obecné soudy musí pečlivě zabývat smysluplností a zejména účelností studia. Obecně totiž platí, že by další studium mělo prohlubovat vzdělání předešlé a zpravidla na něj navazovat. Existují ovšem ale i výjimky, kdy tomu tak být nemusí a zájem na zvýšení kvalifikace dítěte přesto převáží (viz výše zmíněný

⁷⁸ Viz LUŽNÁ, Romana. Vyživovací povinnost rodičů ke studujícímu dítěti (1.). *Právo a rodina*, 2015, roč. 17, č. 9, s. 10 – 15. KAVALÍR, Jakub. „Věčný student“ a další aktuální rozhodnutí Ústavního soudu k vyživovací povinnosti. *Právo a rodina*, 2015, roč. 17, č. 3, s. 11 – 15. HUSSEINI, Faisal. Vyživovací povinnost rodičů vůči zletilému studujícímu dítěti. *Soudní rozhledy*, 2015, roč. 21, č. 1, s. 13 – 15.

⁷⁹ Viz http://www.denik.cz/z_domova/zadne-alimenty-pro-vecne-studenty-20141009.html, <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/precedens-rodice-nemusi-platit-vyživne-na-vecne-studenty/r~8e86a580be6c11e38fb80025900fea04/> nebo <http://www.novinky.cz/domaci/349940-vecny-student-pozadoval-po-otci-vyživne-podle-us-ma-smulu.html>.

nález ÚS ze dne 7. dubna 2010, sp. zn. II. ÚS 2623/09). Podle ÚS by studium nemělo být samoúčelné. To znamená, že by zletilí neměli účelně odkládat okamžik, kdy se budou muset již sami živit. Proto mají obecné soudy v každém jednotlivém případě pečlivě zkoumat důvody, proč došlo ke studiu na jiné než veřejné střední škole, zda se tímto dalším studiem zlepší studentova situace na trhu práce, zda studuje pečlivě bez velkého množství neomluvených absencí nebo zda výsledky studia potvrzují skutečný zájem o daný obor. V tomto konkrétním případě se však obecné soudy těmito otázkami nezabývaly. ÚS došel k závěru, že se na tzv. studium pro studium nevztahuje vyživovací povinnost rodičů, že bylo porušeno základní právo otce na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 LZPS a rozhodnutí odvolacího soudu proto zrušil.⁸⁰

S tím nelze než souhlasit. Samozřejmě, že mají mít rodiče vyživovací povinnost k dítěti, které studuje řádně a zodpovědně se připravuje na své budoucí povolání, byť se mu třeba vždycky nepodaří složit zkoušku na první pokus. Nicméně dítěti, které školu zanedbává, schválně prodlužuje, nepřiměřeně často mění obory a jeho cílem je pouze užívání si bezstarostného života bez práce, by i jaksí z hlediska dobrých mravů, nemělo být výživné přiznáno.

Po verdiktu ÚS, měl případ znovu posoudit Krajský soud v Ostravě, nicméně ten jej „přehodil“ na Okresní soud v Opavě, který na základě vázanosti názorem ÚS rozhodl tak, že studentovu žalobu na zvýšení výživného zamítl a otce zprostil placení výživného i zpětně. Otec má nyní v úmyslu po synovi na základě žaloby požadovat peníze zpět.⁸¹

6.2 Zdravotní postižení zletilého a trvání vyživovací povinnosti

Zvláštní případ představují zletilé děti, které mají určité zdravotní postižení. Může se jednat o tělesné nebo mentální postižení. Pokud je forma zdravotního postižení natolik těžká, že dítě nikdy nebude schopno se samostatně živit (nebude moci vykonávat výdělečnou činnost) a bude odkázáno na pomoc druhých, vyživovací povinnost rodičů k dítěti bude trvat do konce jeho života.⁸² Je nerozhodné, zda má dítě 18, 30 nebo 50 let.

Na trvání vyživovací povinnosti k invalidnímu dítěti nic nezmění ani fakt, že od státu pravidelně pobírá sociální dávky ve formě invalidního důchodu a příspěvku na péči.⁸³ ÚS se

---

⁸⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 30. září 2014, sp. zn. II. ÚS 2121/14.

⁸¹ KOZELKA, Petr. *Věčný student přišel o výživné, peníze bude možná muset otci vrátit* [online]. Novinky.cz, 12. března 2015 [cit. 28. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.novinky.cz/domaci/363994-vecny-student-prisel-o-vyzivne-penize-bude-mozna-muset-otci-vratit.html>>.

⁸² KRÁLÍČKOVÁ, Zdenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 398.

⁸³ Dříve tomu tak ale nebylo, neboť literatura z 90. let uvádí, že „Jde-li o dítě, jehož zdravotní stav neumožňuje, aby vůbec někdy nabylo schopnosti samo se živit, zpravidla se předpokládá, že potřeby dítěte jsou dostatečně zajištěny dávkami státní sociální podpory (zák. č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů). Vyživovací povinnost rodičů k dítěti pak zaniká přiznáním těchto dávek pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu sociálního zabezpečení.“ In RADVANOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva*. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 174.

k tomu v roce 2013 vyjádřil ve svých nálezech.^{84,85} Odmítl tvrzení odvolacího soudu, že přiznání invalidního důchodu a příspěvku na péči znamená v podstatě stav, jako kdyby se dítě bylo schopno samo žít a tudíž vyživovací povinnost k němu zaniká (§ 85 odst. 1 ZOR, § 911 OZ). Podle ÚS „teleologie § 85 odst. 1 zákona o rodině je zásadně postavena na myšlence člověka plně zodpovědného za svůj osud. Od okamžiku nabytí schopnosti sám se žít má dítě své příjmové poměry objektivně ve svých rukou, je "strůjcem svého štěstí". Záleží zpravidla jen na něm (na jeho péči aj.), v jakých majetkových poměrech bude žít; pokud v tomto ohledu aktivní nebude, negativní důsledky si ponese sám. Smyslem a účelem tudíž je, že pokud je dítě již objektivně schopno si samo své potřeby uspokojovat, bylo by nespravedlivé přičítat jeho eventuální pasivitu v této sféře k tíži jeho rodičů v tom smyslu, že by rodiče byli povinni nadále své dítě živit.“⁸⁶

V těchto dvou případech ale dítě objektivně nebylo a ani nebude schopno uspokojovat si samo své potřeby, neboť je plně invalidní a doživotně závislé na pomoci jiné osoby. To, že se dítě nemůže objektivně samo žít z důvodu vážného zdravotního postižení a pobírá tak sociální dávky, nemá jít k tíži dítěte a odůvodnit zánik vyživovací povinnosti rodičů.

---

⁸⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 24. července 2013, sp. zn. I. ÚS 1996/12. K tomu také LUŽNÁ, Romana. Trvání vyživovací povinnosti pro dítě s těžkým zdravotním postižením. *Právo a rodina*, 2015, roč. 17, č. 7, s. 4 – 9.

⁸⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 13. března 2013, sp. zn. I. ÚS 2306/12.

⁸⁶ Tamtéž.

7 Soudní řízení o výživném zletilého dítěte

Řízení o výživném pro zletilé dítě řadíme svou povahou mezi sporné řízení. Toto nelze zahájit z moci úřední, nýbrž pouze na návrh. Takový návrh se označuje jako žaloba. Cílem soudního řízení o výživném mezi zletilým dítětem a jeho rodičem je vyřešení konfliktu mezi nimi, který může spočívat v přiznání, zvýšení, snížení nebo dokonce zrušení výživného. Soudní řízení ve věcech výživného pro zletilé dítě je upraveno zákonem č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OSŘ“).

7.1 Návrh na zahájení řízení (žaloba)

K tomu, aby mohlo být řízení o přiznání či zvýšení výživného zahájeno, je nezbytné, aby samo dospělé dítě podalo žalobu k soudu. Záleží pouze na jeho svobodném rozhodnutí, nikdo jej k takovému kroku nemůže nutit. Nejčastěji směřuje vůči jednomu z rodičů, ale není vyloučeno, aby dítě žalovalo jak otce, tak i matku. V takovém případě by soud zřejmě věci spojil do jednoho řízení, kdy by projednával výživné vůči matce i otci společně.⁸⁷

OZ označuje subjekty vyživovací povinnosti rodičů vůči dítěti jako oprávněného a povinného. Oprávněným subjektem se rozumí osoba, která má na výživné právo. Povinným osoba, která má povinnost toto výživné poskytovat. V soudním řízení však nesou jiné označení. Podle ustanovení § 90 OSŘ jsou účastníky sporného řízení o výživném žalobce a žalovaný. Žalobcem bude zletilé dítě a žalovaným jeden z jeho rodičů (případně oba rodiče).

Z žaloby musí být patrné, kterému soudu je určena, kdo ji činí, které věci se týká a nesmí chybět podpis a datum (§ 42 odst. 4 OSŘ). Vedle těchto obecných náležitostí musí dále splňovat i náležitosti zvláštní uvedené v § 79 odst. 1 OSŘ. Mezi ně patří uvedení jména a příjmení účastníků, datum jejich narození (popř. rodné číslo), místo bydliště a také identifikace zástupců, pokud jej účastníci mají. Dále musí žalobce v žalobě vylíčit rozhodné skutečnosti, na kterých staví svůj nárok, označit důkazy potřebné k prokázání všech svých tvrzení a musí uvést, čeho se domáhá, tzn. formulovat žalobní petit. V něm je nutno stanovit konkrétní měsíční částku a údaj, od kdy žalobce toto výživné po žalovaném požaduje.⁸⁸

Platí, že soud nemůže ve sporném řízení žalobci přisoudit více, než kolik se domáhal v žalobním petitu, neboť je vázán žalobou ve smyslu § 153 odst. 2 OSŘ.⁸⁹ Pokud by tedy nastala situace, kdy by soud při dokazování dospěl k závěru, že schopnosti, možnosti, majetkové poměry povinného a odůvodněné potřeby a majetkové poměry oprávněného odůvodňují i stanovení

⁸⁷ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014, s. 53.

⁸⁸ FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 36.

⁸⁹ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1033.

vyšší částky výživného, přiznat může maximálně tolik, kolik žalobce žádal v žalobním petitu, ne více. Na druhou stranu přiznat nižší než požadovanou částku lze.

Výživné pro zletilé dítě je podle zákona možné přiznat ode dne zahájení soudního řízení (tj. od okamžiku, kdy žaloba došla soudu), ale také zpětně, a to za dobu nejdéle tří let od takového dne (§ 922 odst. 1 OZ). Zpětné přiznání výživného pro zletilé dítě však nebylo možné až do 1.9.2008, kdy došlo zákonem č. 259/2008 Sb. k novelizaci ustanovení § 98 ZOR.⁹⁰ Do té doby bylo možné přiznat výživné za minulou dobu pouze nezletilým dětem. Novela zákona o rodině tak posílila postavení dítěte bez ohledu na jeho věk. V případě, že soud přizná výživné zpětně, musí v rozsudku vyčíslit nedoplatek na výživném (dluh) a stanovit, jakým způsobem bude tento nedoplatek uhrazen (jednorázově nebo ve splátkách).⁹¹

Podle JUDr. Králíčkové má být zákonné spojení „výživné lze přiznat“ vykládáno extenzivně a zahrnovat jak zpětné přiznání výživného, tak i zpětné zvýšení již dříve stanoveného výživného, a to s ohledem na ochranu dítěte (slabší strany), které není schopno se samo žít.⁹² To mohu z vlastní zkušenosti potvrdit, neboť jsem sama žádala o zvýšení výživného tři roky zpětně a Okresní soud v Olomouci mi jej přiznal.

Žalobce podává žalobu k věcně a místně příslušnému soudu. Věcně příslušným je soud, který je příslušný danou věc projednat a rozhodnout v prvním stupni. Podle § 9 odst. 1 OSŘ se takovým soudem rozumí soud okresní. Místní příslušnost se pak určuje podle obecného soudu žalovaného (povinného rodiče), proti kterému žaloba směřuje (§ 84 OSŘ). Takovým obecným soudem je okresní soud, v jehož obvodu má bydliště, pokud nemá bydliště, tak okresní soud, v jehož obvodu se zdržuje. Pokud má bydliště na více místech, místně příslušnými jsou všechny okresní soudy, v jejichž obvodu bydlí s úmyslem se tam trvale zdržovat (§ 85 odst. 1 OSŘ). Co se rozumí pod pojmem bydliště, uvádí § 80 odst. 1 věta první OZ. Vedle obecného soudu má zletilé dítě možnost podat žalobu také k soudu, v jehož obvodu má žalovaný rodič své stálé pracoviště (§ 87 písm. a) OSŘ). To, zda dítě zvolí obecný soud nebo soud daný na výběr podle § 87 písm. a) OSŘ záleží pouze na něm. Svůj výběr může uskutečnit nejpozději při podání žaloby.

7.2 Zahájení a průběh řízení

Soudní řízení o výživném zletilého dítěte se zahajuje samotným podáním žaloby žalobcem. Řízení je zahájeno v ten den, kdy žaloba napadla na soud, tzn. došla na podatelnu

---

⁹⁰ HOLUB, Milan. In HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. 9. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 389.

⁹¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: Doplněk, 2006, s. 252.

⁹² KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1140.

soudu (§ 82 odst. 1 věta první OSŘ). V okamžiku zahájení řízení vzniká mezi žalobcem a soudem procesně právní vztah a soud je v souladu s § 79 odst. 3 OSŘ povinen doručit žalobu ostatním účastníkům řízení, tedy žalovanému do vlastních rukou. Není vyloučeno, aby žalovaný kromě žaloby doručené mu soudem obdržel i stejnopis žaloby, který mu zašle sám žalobce. Pokud žalobce této možnosti využije, zákon neřeší, zda povinnost soudu doručit žalobu tím odpadá. Jestliže bude během řízení spolehlivě prokázáno, že žalovaný žalobu skutečně obdržel (např. sám to soudu sdělí), pak podle JUDr. Svobody soud tuto povinnost nemá.⁹³

Jakmile je řízení zahájeno, postupuje soud (samosoudce) v souladu se zásadou oficiality z úřední povinnosti a jeho cílem je co nejrychleji danou věc projednat a rozhodnout. Před samotným jednáním v rámci fáze přípravy jednání musí soud přezkoumat, zda jsou splněny podmínky řízení, které jsou předpokladem pro vydání meritorního rozhodnutí a zda má žaloba všechny náležitosti. Jestliže nemá všechny náležitosti, je nesrozumitelná či neurčitá, stará se o její opravu nebo doplnění. Již v této fázi může řízení skončit tím, že jej soud zastaví (pro neodstranitelný nedostatek procesní podmínky) nebo žalobu usnesením odmítne (pokud i přes výzvu soudu není žalobcem opravena nebo doplněna a v řízení proto není možné pokračovat).

Pokud řízení nezastaví nebo žalobu neodmítne, soud pokračuje v přípravě takovým způsobem, aby mohlo být rozhodnuto při prvním jednání ve věci (§ 114a odst. 1 OSŘ). Je nutné, aby se soudce s danou věcí dostatečně a důkladně seznámil. Za tím účelem postupuje podle § 114a odst. 2 OSŘ (prostá příprava) nebo může za splnění podmínek stanovených v § 114b odst. 1 OSŘ využít institutu kvalifikované výzvy. V případě, že se žalovaný na základě kvalifikované výzvy k žalobě písemně nevyjádří ve stanovené lhůtě, bude to mít pro něj negativní důsledek v podobě vydání rozsudku pro uznání dle § 153a odst. 3 OSŘ. Jestliže není možné rozhodnout o věci bez nařízení jednání, nebylo využito prosté přípravy podle § 114a odst. 2 OSŘ nebo kvalifikované výzvy podle § 114b OSŘ a je-li to účelné, soudce nařídí a provede přípravné jednání (§ 114c OSŘ). Všechny tyto instituty slouží k tomu, aby se dobře připravil na jednání, které je jakýmsi vyvrcholením celého soudního řízení.⁹⁴

Po přípravě nařídí soud samotné jednání ve věci (§ 115 odst. 1 OSŘ). K jednání, které je ústní, přizve všechny účastníky řízení a také jejich zástupce. Učiní tak prostřednictvím předvolání, které musí být účastníkům doručeno nejméně 10 dnů před konáním jednání, a to proto, aby měli dostatek času k přípravě. Pokud jednání předcházelo přípravné jednání podle § 114c OSŘ, může být tato lhůta i kratší. Soudní jednání je veřejné. Soud však může za podmínek stanovených v § 116 odst. 2 OSŘ veřejnost z celého jednání nebo jeho části rozhodnutím vyloučit.

---

⁹³ SVOBODA, Karel. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 286.

⁹⁴ WINTEROVÁ, Alena. In WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 333.

V řízení o výživném zletilého by měl soud v souladu s § 99 odst. 1 OSŘ vždy usilovat o smír mezi účastníky. Pokud dojde k dohodě účastníků, která je vzhledem k jejich vzájemným budoucím vztahům přijatelnější než autoritativní rozhodnutí soudu, a tato není v rozporu s právními předpisy, soud smír usnesením schválí. Schválený smír má v takovém případě účinky jako pravomocný rozsudek. Pokud se však účastníci odmítají dohodnout, soud bude dále pokračovat v jednání a přistoupí k samotnému dokazování.

V rámci sporného řízení, kde se uplatňuje projednací zásada, nesou procesní odpovědnost za zjištění skutkového stavu věci účastníci řízení. To znamená, že mají povinnost tvrzení a povinnost důkazní. Žalobce tuto povinnost vylíčit všechny rozhodující skutečnosti pro rozhodnutí a označit potřebné důkazy k prokázání svých tvrzení plní v žalobě, žalovaný ve vyjádření k žalobě. Pokud tedy žalobce tvrdí, že má např. nárok na zvýšení výživného, musí toto také prokázat. Povinnost tvrdit skutečnosti a označovat důkazy je omezena institutem koncentrace řízení dle § 118b OSŘ.

Jestliže se v samotném průběhu jednání ukáže, že některý z účastníků nevylicil všechny rozhodující skutečnosti a nenavrhl potřebné důkazy k prokázání svých tvrzení, soud má povinnost jej o tom poučit podle § 118a OSŘ. Soud účastníka vyzve, aby doplnil skutková tvrzení a označil důkazní návrhy. Zároveň účastníka poučí o následcích, které by nastaly, pokud by neuposlechl takové výzvy soudu. Tím by bylo neunesení břemene tvrzení a břemene důkazní, které účastníci sporného řízení nesou společně s povinností tvrzení a důkazní. Pokud by břemena neunesl žalobce, mělo by to za následek zamítnutí žaloby soudem. Jestliže by je neunesl žalovaný (za předpokladu, že žalobce svá břemena unesl), mělo by to za následek vyhovění žalobě.⁹⁵

Soud provádí dokazování při jednání. Na základě dokazování zjišťuje všechny okolnosti, které jsou významné pro určení, zda jsou podmínky vyživovací povinnosti naplněny a jaký má být rozsah výživného.⁹⁶ Za důkaz může sloužit každý prostředek, kterým lze zjistit stav věci. Demonstrativní výčet je stanoven v § 125 OSŘ. Může se jednat o výslech svědků, výslech žalobce a žalovaného, listiny (např. smlouvy, potvrzení o studiu, doklady o výdajích spojených se zdravotním stavem), znalecký posudek.

Podle § 123 OSŘ mají účastníci právo vyjádřit se k důkazním návrhům a ke všem důkazům, které byly provedeny. To, zda bude navržený důkaz také proveden, bude záviset na samotném rozhodnutí soudu. Ten nemusí provést takové důkazy, které se mu jeví jako

---

⁹⁵ WINTEROVÁ, Alena. In WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 247 – 248.

⁹⁶ NOVÁ, Hana, TĚŽKÁ, Olga. *Vyživovací povinnost. Praktická příručka s judikaturou a vzory*. Praha: Linde, 1995, s. 36.

nadbytečné nebo se netýkají rozhodující skutečnosti.⁹⁷ Při hodnocení důkazů se uplatní zásada volného hodnocení důkazů vyjádřená v § 132 OSŘ.

7.3 Rozhodnutí

Ve věcech výživného zletilého dítěte rozhoduje soud prvního (případně druhého stupně) formou rozsudku (§ 152 odst. 1 OSŘ). Za základ rozhodnutí soudu se považují takové skutečnosti, které byly za řízení zjištěny procesním dokazováním. Jak již bylo uvedeno výše, soud s ohledem na skutečnost, že je ve sporném řízení vázán podanou žalobou, nesmí žalobci přiznat více, než čeho se v žalobním petitu domáhá. Uplatňuje se tak zásada *index ne eat ultra petita partium* (soud nemůže překročit návrhy stran). Soud je povinen vyčerpat celý předmět řízení, a to tak, že žalobě o výživném svým rozsudkem buď zcela vyhoví, částečně ji vyhoví a částečně ji zamítne nebo žalobu zcela zamítne.⁹⁸

Rozsudek se vyhláší ústní formou, a to vždy veřejně. Veřejnost vyhlášení je zakotvena jak v § 156 OSŘ, tak i na ústavní úrovni v čl. 96 odst. 2 Ústavy. Soudce uvede celou výrokovou část rozsudku (v souladu s § 151 odst. 4 OSŘ je možné, aby náklady řízení vyčíslil až v písemném vyhotovení rozsudku), jeho odůvodnění ve zkrácenější podobě než jaké pak bude obsahovat písemné vyhotovení, dále poučí účastníky o odvolání, které je proti rozsudku možno podat a o případném výkonu rozhodnutí, pokud povinný dobrovolně nesplní to, co je mu rozsudkem uloženo. Pokud se stane, že žádný z účastníků (jejich zástupců) ani veřejnost nebudou při vyhlásování přítomni, postačí, když se uvede pouze výrok rozhodnutí (§ 156 OSŘ). Soud je vázán rozsudkem v okamžiku, kdy jej vyhlásí.

Pokud se účastníci nevzdali odvolání po skončení jednání, soud má povinnost odeslat jim stejnopis rozsudku v písemné formě. Má na to lhůtu 30 dnů ode dne vyhlášení rozsudku, popřípadě si tuto lhůtu může prodloužit o dalších 60 dnů. Jestliže mají účastníci právního zástupce, rozsudek se doručí pouze tomuto zástupci, a to v elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě do jeho datové schránky.⁹⁹

V případě, že není žalobce či žalovaný spokojen s rozhodnutím soudu prvního stupně, může podat odvolání. Lhůta pro podání odvolání činí 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí a podává se u soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje. O odvolání rozhoduje krajský soud (resp. Městský soud v Praze). Tento odvolání buď odmítne, může mu vyhovět a napadený rozsudek

---

⁹⁷ WINTEROVÁ, Alena. In WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 251.

⁹⁸ ZOULÍK, František. In WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 265.

⁹⁹ HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 194.

změnit nebo rozsudek zruší a věc vrátí soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Pokud shledá, že je rozhodnutí okresního soudu věcně správné, jeho rozsudek potvrdí.¹⁰⁰

Právní moci rozsudek nabude buď po konečném rozhodnutí krajského soudu, nebo po uplynutí lhůty k podání odvolání, pokud odvolání nebylo žádným z účastníků podáno. Následně běží lhůta k plnění (obvykle třídně) a uplynutím této lhůty se rozsudek stane vykonatelným (§ 161 odst. 1 OSŘ).

Rozsudky odsuzující k plnění výživného jsou však dle ustanovení § 162 odst. 1 OSŘ předběžně vykonatelné. To znamená, že lhůta k plnění běží již od okamžiku, kdy je rozhodnutí doručeno povinnému, resp. ode dne uvedeného v rozsudku jako den splatnosti výživného. Rozhodnutí je tak vykonatelné nezávisle na právní moci a i v případě, že je podáno odvolání, povinný musí výživné plnit, jakmile mu bude rozhodnutí soudu prvního stupně doručeno. Předběžná vykonatelnost podle § 162 odst. 1 OSŘ nastává přímo ze zákona, soud ji nemusí v rozsudku explicitně vyslovovat.¹⁰¹

7.3.1 Změna rozhodnutí z důvodu podstatné změny poměrů

Rozsudky, které se týkají výživného, patří mezi rozhodnutí *clausula rebus sic stantibus*, tzn. s výhradou změny poměrů. Pro rozsudek soudu o výživném je rozhodující stav, který je tu v době jeho vyhlášení (§ 154 odst. 1 OSŘ). To znamená, že se soud bere v úvahu skutečnosti před zahájením samotného řízení, dále ty, co se vyskytly v jeho průběhu až do vyhlášení rozsudku.¹⁰² Může se ale stát, že později dojde z různých důvodů ke změně původních poměrů, a to jak na straně oprávněného (nastoupí na vysokou školu, se kterou jsou spojeny zvýšené náklady, zhorší se jeho zdravotní stav) tak povinného (stane se nezaměstnaným, vznikne mu další vyživovací povinnost).

V důsledku toho lze dle § 163 OSŘ dosáhnout změny rozhodnutí tak, aby odpovídalo aktuální situaci. Zletilé dítě může žádat o zvýšení výživného, povinný rodič naopak o snížení či o úplné zrušení jeho vyživovací povinnosti k dítěti. K tomu, aby soud původní rozsudek mohl změnit, je potřeba aby se v souladu s ustanovením § 163 OSŘ jednalo o podstatnou změnu poměrů. Nepostačí tedy změna, která trvá přechodně, musí jít o změnu zásadnějšího charakteru.¹⁰³

Předchozí rozsudek o výživném lze změnit pouze na návrh (na základě podané žaloby). Soudní řízení pak probíhá celé znovu, přičemž soud v rámci fáze dokazování pečlivě zkoumá, zda

¹⁰⁰ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Rodina a výživné. Vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praha: Leges, 2011, s. 90.

¹⁰¹ JURÁŠ, Marek. In SVOBODA, Karel, ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 337.

¹⁰² DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1059.

¹⁰³ HRNČÍŘÍK, Vít. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 573.

ke tvrzené změně poměrů došlo. Stejně tak jako v původním řízení znovu posuzuje schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného a odůvodněné potřeby a majetkové poměry oprávněného. Jestliže soud žalobě vyhoví, je povinen ve výroku nového rozsudku výslovně uvést, že se jedná o změnu rozhodnutí původního. Za situace, kdy soud nedojde k závěru, že nastala podstatná změna poměrů, žalobu zamítne.¹⁰⁴

Pokud by soud rozhodl o snížení či zrušení výživného pro zletilé dítě, bylo by toto nuceno vrátit přeplatek, který by vznikl na výživném povinnému rodiči zpět. To, zda dítě výživné spotřebovalo nebo nespoteřebovalo je nerozhodné. Jestliže by se tak nestalo, jednalo by se na straně dítěte o bezdůvodné obohacení. Zásada že spotřebované výživné se nevrací se totiž v případě snížení či zrušení výživného vztahuje pouze na nezletilé nesvéprávné dítě (§ 923 odst. 2 OZ).¹⁰⁵

7.4 Náklady soudního řízení

V souvislosti s každým konkrétním soudním řízením vznikají výdaje, které se označují jako náklady řízení. Nejinak je tomu i v případě soudního řízení o výživném zletilého dítěte. Samotný pojem nákladů řízení není v OSŘ explicitně vymezen. V ustanovení § 137 odst. 1 OSŘ najdeme demonstrativní výčet jednotlivých druhů nákladů řízení. Jsou jimi hotové výdaje účastníků a jejich zástupců, soudní poplatek, náklady důkazů, ušlý výdělek účastníků a jejich zákonných zástupců, náhrada za DPH, tlumočné, odměna za zastupování (v případě, je-li zástupcem účastníka advokát, notář nebo patentový zástupce) a odměna mediátora.

Co se týče soudního poplatku, řízení ve věcech vzájemné vyživovací povinnosti rodičů a dětí je od něj osvobozeno podle § 11 odst. 1 písm. c) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o tzv. věcné osvobození, které se vztahuje na celé řízení.

U nákladů řízení rozlišujeme dvě povinnosti, a to placení nákladů řízení a hrazení nákladů řízení. Placení je považováno za primární povinnost a znamená, že každý z účastníků jakéhokoliv soudního řízení platí náklady, jež vznikají v průběhu řízení jemu samotnému i jeho zástupci. Tyto náklady však mohou být později rozhodnutím soudu účastníku, který je zaplatil, nahrazeny druhým účastníkem, který nebyl ve sporu úspěšný. Pak hovoříme o povinnosti hradit náklady řízení.¹⁰⁶

---

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 573 - 574.

¹⁰⁵ ELISCHER, David. In ŠVESTKA, Jirí a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek II, (§ 655 až 975)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 605.

¹⁰⁶ MACKOVÁ, Alena. In WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 305 - 306.

Soud rozhoduje o náhradě nákladů řízení na základě toho, jaký měl účastník řízení ve věci úspěch (§ 142 OSŘ). Pokud byl účastník plně úspěšný, má také právo na náhradu nákladů řízení v plném rozsahu od účastníka, který nebyl úspěšný. Jestliže tedy bylo žalobcem zletilé dítě, které žádalo přiznání nebo zvýšení původně stanoveného výživného a soud jeho žalobě vyhověl v plném rozsahu, přiznává mu také v tomto rozsahu náhradu nákladů řízení od žalovaného rodiče, který ve věci úspěšný nebyl. V případě, že účastník uspěl pouze částečně, soud náhradu nákladů poměrně rozdělí. Může ovšem rozhodnout i tak, že právo na náhradu nákladů řízení nemá ani jeden z účastníků. Stane se tak tehdy, jestliže byl úspěch a neúspěch na straně žalobce i žalovaného stejný, tzn. poloviční. Dále může soud dle ustanovení § 142 odst. 3 OSŘ přiznat účastníkovi plnou náhradu nákladů řízení, a to i když účastník měl neúspěch pouze v nepatrné části nebo rozhodnutí o výši plnění záviselo na znaleckém posudku či úvaze soudu.

Co se týče výživného zletilého dítěte, rozhodnutí o jeho výši závisí právě na úvaze soudu, tudíž soud s přihlédnutím k okolnostem daného případu může na základě § 142 odst. 3 OSŘ přiznat plnou náhradu nákladů řízení.

Pokud mezi žalobcem a žalovaným dojde k uzavření smíru podle § 99 OSŘ, náhradu nákladů si dohodnou sami mezi sebou (většinou tak, že žádný z nich nebude mít právo na náhradu). V případě, že se účastníci mezi sebou nedokáží dohodnout, soud v souladu s § 146 odst. 1 písm. a) OSŘ rozhodne při schválení smíru tak, že žádnému z účastníků nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení.¹⁰⁷

Soud výjimečně nemusí zcela nebo zčásti přiznat náhradu nákladů řízení, pokud jsou k tomu důvody hodné zvláštního zřetele (§ 150 OSŘ). Jedná se o tzv. moderační právo soudu, na základě kterého je soudu umožněno, aby úspěšnému účastníku náhradu nákladů řízení nepřiznal, i když by toto právo jinak účastník měl. Soud však může užít moderační právo ve výjimečných případech a musí zkoumat, zda jsou přítomny důvody hodné zvláštního zřetele. Soud by měl tedy především posuzovat sociální a majetkové poměry účastníků.¹⁰⁸ Pokud dojde k závěru, že je na místě aplikace moderačního práva, je jeho povinností rozhodnutí pečlivě odůvodnit.

Případem, kdy bylo užito moderační právo soudu v řízení o výživném zletilého dítěte, se zabýval i ÚS. Stěžovatelka (zletilá dcera) požadovala zvýšení výživného po svém otci. V řízení před soudem prvního stupně byla úspěšná. Soud druhého stupně toto rozhodnutí následně potvrdil, nicméně využil ustanovení § 150 OSŘ a právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů ji nepřiznal. Odůvodnil to tím, že žalovaný otec musí platit jak stěžovatelce, tak i její sestře běžné a zároveň dlužné výživné. Rozhodnutí odvolacího soudu považovala stěžovatelka za

---

¹⁰⁷ BÍLÝ, Martin. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 504.

¹⁰⁸ MACKOVÁ, Alena. In WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 309.

nesprávné a libovolné. Argumentovala, že i když byla ve sporu úspěšná, bude muset jako studentka vysoké školy, která nemá vlastní stálý příjem, nést náklady řízení jak před okresním, tak i krajským soudem. ÚS k tomu uvedl, že až na výjimky spor o náhradu nákladů řízení nezakládá porušení základních práv a svobod účastníků a že mu nenáleží hodnotit, jestli jsou v daném případě dány důvody zvláštního zřetele hodné, které vedou k aplikaci § 150 OSŘ. To mají posuzovat obecné soudy. Pouze pokud by se jednalo o zneužití daného ustanovení, pak by došlo k jeho zásahu. K ničemu takovému ale nedošlo, proto ústavní stížnost odmítl.¹⁰⁹

Ačkoliv mi nejsou známy podrobnější informace ohledně majetkových, sociálních a osobních poměrů otce i dcery, které krajský soud musel zkoumat, aby dospěl k závěru, že využije moderačního práva, jsem toho názoru, že pokud soud rozhodne, že poměry žalovaného účastníka odůvodňují zvýšení výživného, dá se předpokládat, že na tom nebude finančně tak zle, aby nebyl schopen nahradit i náklady řízení. Zvláště pokud se jedná o náhradu nákladů studujícímu dítěti, kdy má toto značně omezené finanční možnosti z důvodu, že nemá stálý příjem, ze kterého by bylo schopno zaplatit advokátovi odměnu za zastupování. Ta se kolikrát šplhá až k desetitisícovým částkám.

O náhradě nákladů řízení ve věci výživného zletilého dítěte rozhoduje soud z úřední povinnosti v rozsudku, kterým řízení končí. Činí tak v samostatném výroku tohoto rozsudku. Pokud soud rozhodne, že žádnému z účastníků nepřísluší právo na náhradu nákladů řízení, přesto musí rozhodnutí obsahovat výrok o nákladech, neboť každé rozhodnutí, jímž soud řízení končí, má výrok o náhradě nákladů řízení.¹¹⁰

Podle § 151 odst. 4 OSŘ může být výše nákladů řízení určena až v písemném vyhotovení rozhodnutí. Soud tak nemusí při vyhlášení rozsudku uvést konkrétní výši náhrady nákladů řízení. Postačí, pokud uvede procentní údaj o tom, kolik účastník nahradí.¹¹¹

Náhrada nákladů řízení se přiznává účastníku. Pokud byl účastník, jemuž soud náhradu nákladů přiznal, zastoupen advokátem, pak náklady hradí povinný účastník tomuto zástupci. Cílem je, aby byli advokáti chráněni před případy, kdy by museli od klientů mnohdy zdlouhavě vymáhat svoji odměnu za zastupování.¹¹²

---

¹⁰⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. června 2012, sp. zn. IV. ÚS 738/12.

¹¹⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta. In SVOBODA, Karel, ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 359.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² MACKOVÁ, Alena. In WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 310.

8 Závěr

Ve své diplomové práci jsem se věnovala jak hmotněprávní, tak procesně právní stránce vyživovací povinnosti rodičů k dítěti, které již nabylo zletilosti, tedy dosáhlo 18. roku věku. Snažila jsem se nejprve čtenáři poskytnout představu o základní charakteristice výživného, poté jsem přistoupila k podrobnější analýze kritérií pro stanovení výživného, kdy soud na základě jejich zkoumání a zhodnocení určuje rozsah konkrétního výživného. Taktéž jsem se zabývala tzv. ministerskými tabulkami, které pro soudce představují pomůcku při rozhodování o výživném, jíž mohou, ale také nemusí využít. Důležitým předpokladem pro přiznání výživného je i to, aby se zletilé dítě, které výživné žádá, chovalo způsobem, který neodporuje dobrým mravům. Tento požadavek je zvláště důležitý právě u zletilého, proto jsem mu věnovala samostatnou kapitolu této práce.

Asi nejvíce probíranými otázkami v souvislosti s výživným zletilého je délka trvání vyživovací povinnosti a okamžik jejího ukončení. To jak z hlediska studia, tak i zdravotního stavu dítěte. V rámci kapitoly Trvání a zánik vyživovací povinnosti a na ní navazujících podkapitol jsem se snažila upozornit na problematické situace, které v této souvislosti mohou nastat. K tomu jsem využila převážně judikatury ÚS. Došla jsem k závěru, že je nutné, aby soudy v každém konkrétním případě postupovaly obezřetně a pečlivě hodnotily okolnosti jednotlivého případu. Neměly by postupovat pouze formalisticky, neboť oblast výživného je citlivým tématem pro všechny zúčastněné a každý případ je jedinečný.

Rovněž v práci nemohla být opomenuta procesní část. Mojí snahou bylo čtenáři přiblížit, jak probíhá takové řízení o výživném zletilého před samotným soudem. Nejprve jsem se zabývala návrhem na zahájení řízení (žalobou), jejími náležitostmi, určitostí žalobního petitu a věcnou a místní příslušností soudu. Poté jsem popsala průběh jednání před soudem prvního stupně, až po vydání rozsudku ve věci samé. V poslední kapitole jsem se věnovala nákladům soudního řízení, převážně povinnosti tyto náklady hradit. V souvislosti s moderačním právem, které soudu umožňuje nepřiznat účastníkovi náhradu nákladů, i když by jinak právo na náhradu měl, jsem odkázala i na případ zletilé studentky vysoké školy a zaujala k tomu svůj názor.

Již v úvodu této práce jsem se zmínila o absenci odborné publikace, která by se komplexně věnovala hmotněprávním i procesně právním otázkám vyživovací povinnosti rodičů k jejich zletilému dítěti. Proto bych uvítala, kdyby v budoucnu došlo k jejímu zpracování, neboť si myslím, že by se tato stala cenným zdrojem informací nejen pro zletilé dítě, ale i jeho rodiče, se kterým řeší nebo se chystá výživné řešit.

Závěrem bych chtěla dodat, že soudní řízení o výživném vůči svému rodiči není nikterak příjemnou záležitostí. Pokud se mezi rodičem a dítětem stane otázka výživného aktuální, jsem

zastánce toho, aby se nejdříve pokusili si o celé věci promluvit a vyřešit ji prostřednictvím mimosoudní dohody. Ovšem v případě, kdy nelze dosáhnout v tomto směru určitého kompromisu, nezbývá dítěti jiná možnost než se obrátit s žalobou na soud.

9 Seznam použitých zdrojů

9.1 Monografie a učebnice

FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2014. 260 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: Doplněk, 2006. 400 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. Praha: C. H. Beck, 2015. 368 s.

KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Rodina a výživné. Vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praha: Leges, s.r.o., 2011. 152 s.

KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci*. Praha: Leges, s.r.o., 2014. 168 s.

NOVÁ, Hana, TĚŽKÁ, Olga. *Vyživovací povinnost. Praktická příručka s judikaturou a vzory*. Praha: Linde, 1995. 226 s.

NOVOTNÝ, Petr a kol. *Nový občanský zákoník. Rodinné právo*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2014. 194 s.

POLIŠENSKÁ, Petra. *Přehled judikatury ve věcech vyživovací povinnosti rodičů*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2013. 430 s.

RADVANOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva*. Praha: C. H. Beck, 1999. 227 s.

SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2014. 244 s.

SVOBODA, Karel, ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. Praha: C. H. Beck, 2014. 458 s.

ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy*. Praha: Leges, s.r.o., 2010. 380 s.

ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠMÍD, Ondřej, JURÁŠ, Marek a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, s.r.o., 2013. 304 s.

WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. vydání. Praha: Leges, s.r.o., 2015. 624 s.

9.2 Komentáře

HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. 9. vydání. Praha: Leges, s.r.o., 2011. 456 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 586 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. 1380 s.

ŠVESTKA, Jirí a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2014. 752 s.

DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. 1600 s.

SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. 1422 s.

9.3 Odborné články

ANTALOVÁ, Tatiana. Výživné zletilých dětí. *Rodinné právo*, 1999, č. 6, s. 9 – 13.

HUSSEINI, Faisal. Vyživovací povinnost rodičů vůči zletilému studujícímu dítěti. *Soudní rozhledy*, 2015, roč. 21, č. 1, s. 13 – 15.

KAVALÍR, Jakub. Neuspokojivé studijní výsledky jako důvod pro zrušení nebo snížení výživného pro zletilé dítě? *Právo a rodina*, 2013, roč. 15, č. 8, s. 4 – 12.

KAVALÍR, Jakub. „Věčný student“ a další aktuální rozhodnutí Ústavního soudu k vyživovací povinnosti. *Právo a rodina*, 2015, roč. 17, č. 3, s. 11 – 15.

KOTRADY, Pavel. Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výše výživného. *Bulletin advokacie*, 2015, roč. 2015, č. 7 – 8, s. 48 – 55.

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, TELEČEK, Ivo. Výživné v novém občanském zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2014, roč. 2014, č. 3, s. 23 – 31.

LUŽNÁ, Romana. Vyživovací povinnost rodičů ke studujícímu dítěti (1.). *Právo a rodina*, 2015, roč. 17, č. 9, s. 10 – 15.

LUŽNÁ, Romana. Trvání vyživovací povinnosti pro dítě s těžkým zdravotním postižením. *Právo a rodina*, 2015, roč. 17, č. 7, s. 4 – 9.

NOVÁ, Hana. Vyživovací povinnost obávaná i opomíjená. *Bulletin advokacie*, 2008, roč. 2008, č. 1 - 2, s. 31 - 41.

RAŠOVSKÝ, David. Dobré mravy jako kritérium přiznání výživného. *Právní fórum*, 2012, roč. 9, č. 9, s. 421 - 427.

SCHINNENBURGOVÁ, Petra, CIDLINA, Václav. K určování výše výživného. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 7, s. 251 – 253.

ŠMÍD, Ondřej. Rozsah výživného k nezletilému dítěti a určení jeho výše dnes a od 1. 1. 2014. *Rekodifikace a praxe*, 2013, roč. I, č. 7, s. 7 – 10.

9.4 Právní předpisy

zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném znění

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů

zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

9.5 Judikatura

nález Ústavního soudu ze dne 24. listopadu 2009, sp. zn. II. ÚS 2155/09

nález Ústavního soudu ze dne 7. dubna 2010, sp. zn. II. ÚS 2623/09

nález Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2011, sp. zn. II. ÚS 3113/10

nález Ústavního soudu ze dne 13. března 2013, sp. zn. I. ÚS 2306/12

nález Ústavního soudu ze dne 24. července 2013, sp. zn. I. ÚS 1996/12

nález Ústavního soudu ze dne 30. září 2014, sp. zn. II. ÚS 2121/14

nález Ústavního soudu ze dne 16. prosince 2015, sp. zn. IV. ÚS 650/15

usnesení Ústavního soudu ze dne 26. února 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97

usnesení Ústavního soudu ze dne 16. června 2011, sp. zn. III. ÚS 1303/11

usnesení Ústavního soudu ze dne 12. června 2012, sp. zn. IV. ÚS 738/12

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2000, sp. zn. 23 Cdo 2060/98

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2009, sp. zn. 26 Cdo 257/2008

rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. ledna 1968, sp. zn. 6 Co 676/1967

usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. června 2003, sp. zn. 10 Co 289/2003

rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 19. listopadu 2007, sp. zn. 10 Co 188/2007

9.6 Internetové zdroje

KOUKAL, Josef. Potomek zapsaný na úřadu práce po rodičích už výživné žádat nemůže [online]. Novinky.cz, 28. prosince 2011 [cit. 31. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.novinky.cz/domaci/254616-potomek-zapsany-na-uradu-prace-po-rodicich-uz-vyzivne-zadat-nemuze.html>>.

KOZELKA, Petr. *Věčný student přišel o výživné, peníze bude možná muset otci vrátit* [online]. Novinky.cz, 12. března 2015 [cit. 28. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.novinky.cz/domaci/363994-vecny-student-prisel-o-vyzivne-penize-bude-mozna-muset-otci-vratit.html>>.

9.7 Ostatní zdroje

ŠMÍD, Ondřej. Pojem výživné a vyživovací povinnost – teoretická východiska a koncepce. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, KORNEL, Martin, VALDHANS, Jiří (eds), *Spisy Právnické fakulty MU č. 473 (řada teoretická), Část V - Právo na výživné v. vyživovací povinnost*. Masarykova univerzita, 2014, s. 128 - 129. Dostupné na <http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2013/05_Pravo_na_vyzivne_v_vyzivovaci_povinnost.pdf>.

ROGALEWICZOVÁ, Romana. Trvání vyživovací povinnosti z hlediska dobrých mravů. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, KORNEL, Martin, VALDHANS, Jiří (eds), *Spisy Právnické fakulty MU č. 473 (řada teoretická), Část V - Právo na výživné v. vyživovací povinnost*. Masarykova univerzita, 2014, s. 108. Dostupné na <http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2013/05_Pravo_na_vyzivne_v_vyzivovaci_povinnost.pdf>.

10 Abstrakt

Tato diplomová práce se věnuje problematice výživného zletilého dítěte. Práce je systematicky členěna na dvě části. První část pojednává o hmotněprávní stránce vyživovací povinnosti rodičů k dítěti. Charakterizuje institut výživného, jeho subjekty, analyzuje obecná kritéria, která se vyskytují jak na straně oprávněného zletilého dítěte, tak povinného rodiče a ovlivňují rozsah výživného, dále se zaměřuje na negativní předpoklad pro přiznání výživného, kterým je posouzení souladu jednání oprávněného dítěte s dobrými mravy. Poslední kapitola je věnována trvání a zániku vyživovací povinnosti, přičemž se zaměří zejména na trvání vyživovací povinnosti v souvislosti se studiem a zdravotním stavem zletilého dítěte. Druhá část se zabývá procesně právní stránkou, tj. soudním řízením ve věci výživného zletilého dítěte, a to od podání žaloby přes průběh řízení v prvním stupni až po vydání rozhodnutí a následné hrazení nákladů řízení.

Cílem diplomové práce je analýza institutu vyživovací povinnosti rodičů k dítěti, které již nabylo zletilosti a jednotlivých specifik s ní spojených, neboť této problematice není podle mého názoru v současnosti věnována taková pozornost jako je tomu v případě vyživovací povinnosti rodičů k nezletilému dítěti. Taktéž je cílem upozornit na problematické situace, které mohou nastat v souvislosti s trváním a zánikem vyživovací povinnosti, a to za využití rozhodovací praxe soudů. Zároveň by práce mohla sloužit jako ucelenější zdroj informací pro zletilé dítě, které se rozhodne řešit otázku výživného vůči svému rodiči soudní cestou.

11 Abstract

This diploma thesis focuses on the issue of adult child maintenance. It is systematically divided into two parts. The first part discusses the parents' obligation to provide maintenance for children from the aspect of substantive law. Furthermore, it defines the concept of maintenance and its subjects. Next, this part also analyses general criteria that have an impact on the amount of maintenance and that affect the adult child entitled to maintenance and the parents liable to pay it. It also deals with a negative prerequisite for granting maintenance, which determines whether the behaviour of the entitled child is in compliance with good morals. The last chapter of the first part concentrates on duration and termination of maintenance obligations and it focuses in detail on duration of maintenance related to education and health of an adult child. The second part discusses the issue from the aspect of procedural law; that is, the legal proceedings concerning the maintenance of an adult child. It describes the proceedings from the moment a lawsuit is filed over the course of the first instance proceedings to the moment when the judgment is provided (including the reimbursement of costs in court proceedings).

The aim of this thesis is to analyse specifics of maintenance obligation of parents towards a child who has reached legal age. In my opinion, not enough attention is given to this issue as it is in the case of maintenance obligations of parents towards a minor. Moreover, the goal of the thesis is also to point out problematic situations that may arise in relation to the duration and termination of maintenance obligations using the decision-making processes of courts. The thesis could also serve as a comprehensive source of information for an adult child who decides to address the issue of parents' maintenance obligation through legal channels.

12 Klíčová slova (Keywords)

Zletilé dítě	Adult child
Výživné	Maintenance
Vyživovací povinnost	Maintenance obligation
Studium	Study
Dobré mravy	Good manners
Civilní sporné řízení	Civil contentious procedure